

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ. เรื่องประวัติวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โสภณ พิพรรฒธนากร, 2461.

การศาสนา, กรม. ประวัติพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ภาค 2.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2525.

กิตติมา ปรีดีดิถก. ทฤษฎีบริหารองค์การ. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ธนาคารพิมพ์, 2529.

กองแผนงาน กรมการศาสนา. กรม. กิจกรรมของวัด ซึ่งเป็นที่เลื่อมใสศรัทธา

ของพุทธศาสนิกชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2529.

กิริติ ศรีวิเชียร. อดีต ปัจจุบัน และอนาคตแห่งบทบาททางสังคมของวัด. กรุงเทพมหานคร :

กองแผนงาน กรมการศาสนา, 2526.

คณินันต์ย์ วันทบุตร. สถานภาพและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2532.

คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. สังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538

คามหนูไธ. (นามปากกา) ศาสนาเพื่อสังคม. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, (26 ธันวาคม 2519).

คึกฤทธิ์ ปราโมช. ม.ร.ว. “พระพุทธศาสนากับสังคมไทย” คำบรรยายวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, 2517.

งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ธรรมสภา, 2538

งามพิศ สัตย์สงวน. มานุษยวิทยากายภาพ “วิวัฒนาการทางกายภาพและวัฒนธรรม”.

พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

งามพิศ สัตย์สงวน. การวิจัยทางมานุษยวิทยา.. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

งามพิศ สัตย์สงวน. ประสบการณ์วิจัยทางมานุษยวิทยาข้ามวัฒนธรรม (บรรณาธิการ).

พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร, 2539.

- งามพิศ สัตย์สงวน. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทยอาร์คันซอร์และเวียดนาม โรงพิมพ์ : กรุงเทพ, 2539. (งามพิศ สัตย์สงวน : บรรณาธิการ)
- งามพิศ สัตย์สงวน. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทยและนานาชาติ โรงพิมพ์ : กรุงเทพ, 2539. (งามพิศ สัตย์สงวน : บรรณาธิการ)
- งามพิศ สัตย์สงวน. ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมและคติชาวบ้านเกี่ยวกับข้าว, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จัดพิมพ์ : สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- งามพิศ สัตย์สงวน. วัฒนธรรมความยากจน : สลัมแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ในวัฒนธรรมเมืองศูนย์กลางมนุษย์วิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพ, 2539.
- งามพิศ สัตย์สงวน. สัมมนาวัฒนธรรมเมือง : ชุมชนเมืองและการเปลี่ยนแปลงในกรุงเทพฯ และปริมณฑล, ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ม.ศิลปากร, กรุงเทพฯ, 2537.
- งามพิศ สัตย์สงวน. พฤติกรรมจราจรและการสัมมนาทางวิชาการเรื่องกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาจราจรให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โรงแรมดิอิมพีเรียล คิวินสปาร์ก กรุงเทพฯ (1 เม.ย. 2540)
- จรรยา สุทธิญาโณ. พระมหา. พุทธบัญญัติกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2538.
- จรรยา สุทธิญาโณ. ปฏิรูปการสงฆ์. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2539.
- จรรยา สุภาพ. สารานุกรมรัฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2535.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. ราชบัณฑิต. ประวัติพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย จัดพิมพ์, 2526.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. สังคมวิทยาศาสนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2525.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.
- เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม, วิทยานิพนธ์คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 2519
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ชลด อุกทภาชน. พุทธศาสนากับสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : วชิรนทร์การพิมพ์, 2514.

- ดำรง ฐานดี. มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม. ภาควิชาสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร, 2520.
- นวม สวงวทรัพย์. พ.อ.พิเศษ. สังคมวิทยาศาสนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2537.
- นิเทศ ดินณะกุล. สถาบันทางสังคม. ในสังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ประชา ปสนุณหโม. พระ. คาของพระกับชะตากรรมของชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี กรุงเทพมหานคร, 2526.
- ประยูทธ ปยุตโต. พระมหา. บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิwap, 2513.
- ประยูทธ ปยุตโต. พระมหา. สถาบันสงฆ์กับสังคมปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร การพิมพ์, 2517.
- ผ่องพันธ์ มณีรัตน์. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. โครงการส่งเสริมสร้างตำรา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.
- ไพฑูริย์ เครือแก้ว. ลักษณะสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิธ จำกัด, 2518.
- ภัทรพร สิริกาญจน. หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ : แนวคิดและบทบาทของพระคำเขียน สุวณฺโณ ในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- มนตรี ชลายนเดชะ. "วัดแห่งพระพุทธศาสนาในประเทศไทย". วารสารศุภนิมิตร. (26 มีนาคม-เมษายน) : กรุงเทพมหานคร, 2524.
- ราชนันท์มณี. พระ. พระสงฆ์กับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, 2517.
- ราชวรณูณี. พระ (ประยูทธ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราวุฒ (พิมพ์ครั้งที่ 1). บริษัทศาสนาสุนทรการพิมพ์ จำกัด, 2528.
- สมเด็จพระญาณสังวร. สมเด็จพระสังฆราช. พระประวัติและนิพนธ์ (ฉลองพระชนมายุ 80 พรรษา). กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่บริษัท ส่องสยาม จำกัด, 2536.
- สมทรง สิรินโร, พระมหา. และคณะ บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง "บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต" จัดโดย คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา, 2530.

- สมบูรณ์ สุขสำราญ. การพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา : กรณีศึกษาพระสงฆ์นักพัฒนา.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, 2530.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต. กรุงเทพมหานคร :
บริษัทเหล็กไทย จำกัด, 2525.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. พระพุทธศาสนาพระสงฆ์กับวิถีชีวิตสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร :
บริษัทประชาชน จำกัด, 2527.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- แสง จันทร์งาม. “พุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน”. สังคมศาสตร์ปริทัศน์. (3 ธันวาคม 2511)
: กรุงเทพมหานคร. 7-9
- สุขใจ พุทธวิเศษ. สถานภาพและบทบาทของแม่ชีไทยในสังคมไทย : ศึกษากรณีวัดสร้อยทอง.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2540.
- สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2540.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวัฒนธรรม. คำนิยม : ครอบครัว : ศาสนา : ประเพณี. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2536.
- สุพัตรา สุภาพ. เรื่องวุ่น วัยรุ่นไฮเทค. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2538
- สุพัตรา สุภาพ. บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ. (เล่ม 1,2,3) กรุงเทพมหานคร : ชรรณนิติ, 2540.
- สุวรรณ เเพชรนิล. วัฒนธรรมและศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2522.
- เสฐียร โกเศศ. (พระยาอนุমানราชชน). วัฒนธรรมเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ศาสนภักดิ์ (ร.พ.กรมการศาสนา), 2515
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวทางการใช้เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. พุทธสังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2533.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. สังคมวิทยทัศน์. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2533.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. หลักสังคมวิทยา. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
2535.

- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. สังคมวิทยาการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2532.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. คุณภาพ คุณธรรม ในการพัฒนาประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร, 2539
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ กิ่งงานพัฒนา. งานวิจัยลำดับที่ 32. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพมหานคร, 2535
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา การสร้าง การประเมินค่า และการใช้ประโยชน์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด : กรุงเทพมหานคร, 2539
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2515.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน : หลักการและวิธีการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2514.
- ศรีวิสุทธิโมลี. พระ. บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิถียานุกูล, 2516
- อรรถธรรม ดิระคอม. บทบาทของพระสงฆ์มหานิกายในการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสงฆ์จีนนิกายและอนัมนิกายในภาคกลางของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- เอี่ยมทิพย์ คงเพ็ชร. ปัจจัยของการเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาของชาวพุทธ : ศึกษากรณีวัดอัมพวัน ต.พรหมบุรี อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยา มหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

- Banphot Virasai, **Buddhism and Democracy A Comparative Study** : Bangkok the world
Followship of Buddhist youty (WFBY), 1984
- Bryan S. Turnoer. **Religion and Social Theory.**, London 1991.
- Geoffrey K. Nelson **Cults, New Religions & Religious Creativity.**, Routledge & Kegan Paul
London., 1987.
- Durkheim Emile **The Elementary Froms of the Religious life.** New York :
The Free press, 1965.
- James R. Wood **Religious Organizations.** Encyclopedia of sociology volum 1 University of
Washington, stattle 2.
- J.Milton Yinger **Religion and Society and the individaul,** The Macmilan Company,
Newyork, 1957.
- Johnstone, LY. **Religion and Society in Interaction.** (N.J. : prentice - Hall), 1975.
- Kabilsingh, Chatsumarn. **Buddhism, National Development : Case Study of Buddhist
Universities.** Paper Presented at The CANADIAN COUNCIL FOR SOUTHEAST
ASIAN STUDIES. 1982.
- Malinowski,B. **A Scientific Theory of culture and other Essarys.** New York :
Oxford University Press, A Galaxy Book., 1960.
- Melivin L. Deheur etal, **Sociology : Manin Society** : Glenview, ill., Scolt, Foresman and
Comp 1971. P. 543-545.
- Mohamed Yu-off Ismail, **Buddhism and Ethnicity (Social Organization of a Buddhist
Temple in Kalantan.)** Singapore : Singapore National Printers Ltd., 1993.
- Paul B. Horton and cluster d. Hunt, **Socialogy** New York : Graw Hill, 1972.
- Peter A. Jacson. **Buddhism, Legitimation, and Conflict : The Political Functions of
Urban Thai Buddhism.** Singapore : Kim Keong Printing co. Pte. Ltd. 1989.
- Phra Rajavoramuni. **Buddhism and Thai Society.** Bangkok : Komol Kreamthang
Foundation Press, 1982.

Phramaha Chanya Khongchinda, **The Buddha's Socio-Political IDEAS.** India :

Garg Offset works. 1993.

Talcott parsons **Social Structure and personality,** thepree press Collier Macmillan LTD.,

London., 1970.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าวสำคัญ (Key Informant) ขอบคิดเห็นต่อระบบการปกครอง การบริหาร การศึกษาอื่น ๆ ของวัด ได้มีผู้ที่เกี่ยวข้อง และเคยมีบทบาททางศาสนาในอดีตและปัจจุบัน ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฆราวาส ซึ่งเนกลุ่มตัวแทน กลุ่มตัวอย่าง ที่ได้แสดงความคิดเห็นให้การสัมภาษณ์ เกี่ยวกับวัด ต่อประเด็นปัญหาที่ได้ศึกษาวิจัยได้ดังต่อไปนี้

สัมภาษณ์ : นายถวัลย์ ทองมี อธิบดีกรมการศาสนา (เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2540)

ต่อประเด็นปัญหาที่ว่า วัดและพระสงฆ์มีความหมายความสำคัญต่อสังคมอย่างไรบ้าง บทบาทด้านการศึกษา การเผยแผ่ และอื่น ๆ

อาจารย์ถวัลย์ ทองมี กล่าวให้ความหมายต่อวัดว่า วัดในปัจจุบันเป็นพุทธศาสนสถาน เป็นที่กำเนิดสงฆ์ โดยบทบาทแล้วเป็นศูนย์กลางของการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ และพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวพุทธเรา เป็นที่เผยแผ่หลักธรรม รวมถึงการพึ่งเทศน์ฟังธรรม กิจกรรมทางศาสนา เช่นวันสำคัญทางศาสนา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา

การศึกษาของพระภิกษุสามเณร กรมการศาสนาให้การสนับสนุนพระทุกรูป ได้มีโอกาสเล่าเรียนทั้งทางโลกเล่าเรียนทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป โดยเฉพาะโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ หลักสูตรมัธยม ค่านบาลี และระดับมหาวิทยาลัย เช่น มหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ก็สนับสนุนด้วย ขณะนี้ พ.ร.บ.สงฆ์ก็ผ่านสภาผู้แทนราษฎรแล้ว รัฐบาลก็รับรองวิทยฐานะของสงฆ์แล้ว ทั้งปริญญาทั้งทางโลกและทางธรรม กฎหมายบ้านเมืองก็รองรับการศึกษาพระสงฆ์ ให้เท่าเทียมกันกับฝ่ายอาณาจักร

ด้านการบริหาร ก็มีคณะกรรมการมหาเถรสมาคม (มส.) ซึ่งมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นองค์ประธาน รวมทั้งพระอาวุโส 21 รูป อธิบดีกรมการศาสนาเป็นเลขานุการสนองงานศาสนาอยู่แล้วตามบทบาทหน้าที่

การปกครอง ฝ่ายปกครองสงฆ์ก็แบ่งการปกครองตามลำดับชั้น เช่น เจ้าคณะภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล เจ้าอาวาส แบ่งสายงานกันทำหน้าที่ สนองงานพระศาสนาตามลำดับชั้น เรื่องต่าง ๆ ก็มีมติวินิจฉัยที่มหาเถรสมาคม ระหว่างมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา และคณะสงฆ์

ด้านบทบาทของวัดท่านอธิบดีกรมการศาสนา กล่าวว่า ทักษณคติที่ว่า คนห้วงวัดส่วนใหญ่จะเป็นคนที่นับถือพระวัดจริง ๆ พระสงฆ์ที่บริสุทธิ์ มีวินัยสงฆ์ก็มี แต่ผู้ไม่มีมายาย แต่งกายลอกเลียนสงฆ์ ทำให้ชาวพุทธเสื่อมศรัทธา แต่จริงแล้วคนไทยส่วนใหญ่ ยังมั่นคง ยึดมั่นในพุทธศาสนา และนับถือตามสายเลือด ตั้งแต่เกิดมาก็มีความรู้สึกว่าเป็นชาวพุทธ มีความสัมพันธ์ลึกซึ้ง

การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ คนไทยต้องอาศัยพระเถระ พิธีทางศาสนาจะบวช แต่งงาน ขึ้นปีใหม่ งานศพก็อาศัยวัดทั้งนั้น เพราะมีความสำคัญต่อชีวิตคนไทยมากทีเดียว ความสำคัญคือ เราต้องสร้างความเข้มแข็ง ให้พระสงฆ์ได้ศึกษาธรรมวินัยอย่างเข้มข้น และศึกษาข้อปฏิบัติ เผยแผ่ และประชาชนต้องรู้หลักธรรมทางศาสนา ว่าศาสนาสอนอะไร มีความหมายอย่างไร

การเผยแผ่ ประชาชนต้องรู้หลักธรรมทางศาสนา ศึกษาให้เข้าใจ

การพัฒนาวัด ให้เป็นศูนย์กลางของการเผยแผ่ทางศาสนาโดยต้องปรับปรุงสร้างสรรค์วัดให้เป็นที่ประทับใจของผู้เข้าไปวัด กล่าวคือต้อง

1. สะอาด
2. ร่มรื่น
3. มีความเป็นระเบียบ เรียบร้อย
4. มีหลักของการให้ความรู้ทั่วไป
5. มีห้องสมุดคั่นคว่ำ เป็นพิพิธภัณฑ์อนุรักษศิลปะต่าง ๆ

ตัวอย่างวัดที่ร่มรื่นน่าอยู่ นำไปคือ วัดญาณสังวราราม ชลบุรี วัดป่าเพ็ญไต้ วัดป่าชัยรังสี เป็นต้น และพุทธมณฑลสถานที่ที่ร่มรื่นดี

ด้านปัญหาสังคมต่าง ๆ ส่วนมากก็เกิดตามสภาพสังคมในปัจจุบันที่มันเปลี่ยนแปลงไป มันกดดันสภาพจิตใจมีมากขึ้น วัดนั้นแหละเป็นโรงพยาบาลที่อยู่ หมอพระคือหมอด้านจิตแพทย์ เพราะเป็นที่ปรึกษาของชาวบ้าน กรณีชาวบ้านมีปัญหาทุกข์ใจ ประสบปัญหาต่าง ๆ ก็ปรึกษาพระ สามารถแก้ไขปัญหาได้ และบรรเทาทุกข์ได้ ทั้งทางสังคมและจิตวิทยา เช่น วัดป่าหลักร้อย จ.นครราชสีมา มีแนวคิดทำวัดให้เป็นที่ช่วยเหลือสังคม ในแง่จิตใจผมว่าไม่จริงที่ประชาชนเสื่อมศรัทธาจากประชาชนทั่วไป แท้จริงวัดกับประชาชนยังเหนียวแน่นในเรื่องศาสนา

พวกเราเองต้องสนับสนุนอย่างคุณพระเทพ พรประภา จะช่วยเข้ามาส่งเสริมวัดให้เป็นสถานที่ร่มรื่น โดยเฉพาะปี พ.ศ.2541 กระทรวงศึกษาธิการให้การสนับสนุนวัดเป็นตัวอย่าง และต้องจัดระดับคือ 1 วัด ต่อพื้นที่ของการพัฒนา เชื่อว่าวงการศาสนาวัดเราจะดีแน่นอน และเป็นศรัทธาของประชาชนทั่วไป

สัมภาษณ์ : อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ (เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2540)

บทสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของวัดในอดีต-ปัจจุบัน

ต่อประเด็นที่ว่าวัดพระสงฆ์มีความสำคัญด้านบทบาทหน้าที่ต่อสังคมอย่างไรบ้าง โดยมองภาพรวมในอดีตปัจจุบัน

อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ กล่าวว่า วัดเป็นแหล่งกลางของสังคมชาวพุทธหลายยุคหลายสมัยในประเทศไทย แม้โรงเรียนก็ยังอยู่ในวัด วัดเป็นที่ประชุมทางสังคม เป็นศูนย์กลางขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดทั้งด้านอื่น ๆ

วัดเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรมเช่นในงานต่าง ๆ เทศกาลต่าง ๆ เป็นที่ทำบุญ กิจกรรมประเพณีต่าง ๆ โดยเฉพาะสมัยก่อนที่อื่น ๆ ไม่ค่อยมีอะไรมากเท่ากับวัด วัดได้เป็นที่รวมของประชาชน ประชาชนได้มาพบปะกัน นัดหมายปริกษาหรือในแควดวงเพื่อนฝูง ครั้นเมื่อจะบวชอายุครบ 20 ปี ก็เข้าไปศึกษาวิชาการที่วัด แม้แต่เป็นสามเณรก็เข้าไปบวชเพื่อเรียนเขียนอ่าน

องค์พระมหากษัตริย์เองสมัยก่อนก็ทรงศึกษาเล่าเรียนอยู่ในวัดมาก่อน ทรงศึกษาพร้อมกับเป็นระบบพระราชประเพณี ที่พระมหากษัตริย์ทรงผนวช และให้การอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาอย่างเห็นได้ชัด บรรดาพระภิกษุสามเณรผู้สอนหนังสือด้านวิชาการต่าง ๆ ก็ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของศาสนา ดังในวรรณคดีต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นคำฉันท์สะท้อนยุคกาลเวลา

ชาวไทยให้ความสำคัญมาก จึงได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา โดยถือว่าวัดคือเป็นแหล่งอบรมสะสมความรู้ต่าง ๆ พร้อมเป็นที่รวมของศิลปวัฒนธรรมอันมีค่าของชาวไทย

บทบาทหน้าที่ดังกล่าวได้ถูกการศึกษาทางโลก ได้เข้าวัดกระแสนำหน้าที่แทนพระบทบาทตรงนี้จึงหายไป แต่ก็มิได้หมายความว่า พระเองไม่ได้ช่วยอะไรประชาชน วัดได้เกื้อหนุนการศึกษาในปัจจุบัน โรงเรียนต่าง ๆ ยังคงต้องอาศัยวัดใช้เป็นสถานที่ตั้งสถานที่ศึกษา สังเกตได้ในปัจจุบันมีโรงเรียนตั้งอยู่ในวัดจำนวนหมื่น ๆ วัดทั่วราชอาณาจักรทีเดียว และพระเองก็ยังคงเป็นผู้สั่งสอนด้านการเผยแผ่ธรรม คุณธรรม ศีลธรรมในส่วนต่าง ๆ

ตารางแสดงชีวิตประจำวันของ อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ

ที่	กิจกรรมประจำวัน	เวลา
1	ตื่นนอน	05.00 น.
2	รับประทานอาหารเช้า	07.00 น.
3	ไปทำงาน	08.00 น.
4	รับประทานอาหารเช้า	12.00 น.
5	สอนหนังสือ	13.00 น.
6	กลับบ้าน	18.30 น.
7	รับประทานอาหารเช้า	19.00 น.
8	พักผ่อน อ่านหนังสือ	19.30 น.
9.	เข้านอน	21.00 น.

หมายเหตุ Key Informant เป็นอาจารย์สอนหนังสือ เป็นผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา เป็นกรรมการองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.)

สัมภาษณ์ : อาจารย์ประทีป พรหมทอง ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนากรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2540)

อาจารย์ประทีป พรหมทอง ยังไม่ได้สมรส อายุ 46 ปี รับราชการ 25 ปี จบปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปริญญาโทสาขาการพัฒนาหลักสูตร จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัดมีในแง่ศาสนบุคคลยังเป็นหลักที่เขาวชนเลื่อมใส ชี้นำสังคมทางจิตวิญญาณอื่น ๆ เป็นที่พึ่งอาศัยในด้านต่าง ๆ ความเจ็บไข้ได้ป่วย และพิธีกรรมต่าง ๆ เทศกาล งานพิธีต่าง ๆ ก็ต้องพึ่งพระ ในกรุงเทพฯก็เหมือนกัน บางจุดต้องมองในแง่ประโยชน์ทางสังคม

วัดเปลี่ยนแปลงไประหว่างวัดกับประชาชนไป เรื่องระบบการศึกษาแยกออกไปจัดเองทางโลก หน้าที่ของพระ บทบาทด้านนี้ในฐานะบุคลากรศึกษาเลยอ่อนตัวไป ด้านสังคมสงเคราะห์วัดยังเป็นประโยชน์อยู่

การศึกษาของพระเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะปัจจุบันพระรุ่นเก่า ๆ มีการศึกษาไม่สูงนัก หลวงพี่ หลวงตา ก็ไม่ค่อยมีการศึกษาเลย ขาดบุคลากรในการที่จะมาช่วยพัฒนาวัด สถาบันพุทธศาสนา

ภาคปฏิบัติวิปัสสนายุคปัจจุบันอ่อนมากเลย พระค้ำสายการปฏิบัติจึงมองว่าจะต้องช่วยกันปฏิบัติ ดูที่ชาวพุทธเราควรสนใจมากขึ้น

สรุปแล้ว ยังมีความสำคัญอยู่ในโลก โลกาวัดนี้ความเจริญรุ่งเรืองต่าง ๆ ขยายมากขึ้นสังคมจะเข้ากลืนยุค พุทธศาสนาเท่านั้นที่จะช่วยมาแก้ปัญหาในอนาคต

มองวัดในทัศนะของผมคิดว่า วัดควรจะทำให้เรียบง่าย สะอาดเรียบง่าย มีขยะ สัตว์เลี้ยงต่าง ดูแล้วไม่รื่นรมย์ เป็นตัวอย่างที่ปลูกศรัทธาให้ประชาชนเข้าไปได้ศึกษาพักผ่อนหย่อนใจ ปัจจุบันดูแล้ววัดต้องปรับปรุงอย่างมากเลยทีเดียว วัดที่มีการพัฒนา เช่น วัดจังหวัดเชียงใหม่ เช่น วัดพระสิงห์ ปี พ.ศ.2533 โดยประมาณ เช่น วัดญาณสังวรารามคูก็เป็นวัดตัวอย่างที่ทีเดียวกครับ

ตารางแสดงชีวิตประจำวันของอาจารย์ประทีป พรหมทอง

ที่	กิจกรรมประจำวัน	เวลา
1	ตื่นนอน	05.00 น.
2	ไหว้พระ สวดมนต์ (เช้า)	05.30 น.
3	ไปทำงาน	07.30 น.
4	พักเที่ยง	12.00 น.
5	กลับบ้าน	16.30 น.
6	ทำวัตรเย็น	18.00 น.
7	ดูทีวีรายการข่าวอย่างเดียว	19.00 น.
8	อ่านหนังสือ	20.00 น.
9	นอน	23.00 น.

สัมภาษณ์ : พระพิศาลธรรมพาที (พระพยอม กอุยาโณ) เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว
(วันที่ 21 เมษายน 2540)

ประเด็น : สัมภาษณ์ถามเกี่ยวกับบทบาทของวัดต่อสังคมไทยในปัจจุบัน

ท่านเจ้าคุณพระพิศาลธรรมพาที กล่าวว่า ปัจจุบันวัดเองไม่ได้ทำหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะการช่วยเหลือชาวบ้าน คนยากคนจน ทำให้เกิดความไม่สมดุลเกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ดูจากเด็กภาคฤดูร้อน (summer) มีกิจกรรมเข้าค่าย แต่เราจัดให้มีการเข้าแคมป์ วัดเองต้องมีกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ให้ประชาชนได้เข้าพัฒนาตนเอง โครงการที่วัดสวนแก้วเช่นสลับมาพื้นที่ ล้วนแต่ช่วยเหลือคนทั้งนั้น พระเองก็มีคนทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็มุ่งประโยชน์ส่วนรวม

คิดว่าวัดเองไปทำแต่เรื่องมิใช่หน้าที่ เช่นพิธีกรรมบอกใบ้ให้หวย ทำไสยศาสตร์ ต่าง ๆ เป็นต้น วัดไม่ได้เป็นผู้นำแต่กลับเป็นผู้ตาม คือตามชาวบ้านซึ่งบางเรื่องมันผิดวิสัยพระ มันน่าเป็นห่วงในสังคมปัจจุบัน พระเราจะต้องช่วยเหลือสังคมให้ถูกต้อง ชี้นำสังคมในทางที่ดี ประโยชน์สุขจึงจะเกิดขึ้นแท้จริง

กิจวัตรประจำวันของพระพิศาลธรรมพาที

ที่	กิจกรรมประจำวัน	เวลา
1	ตื่นจำวัตร	05.00 น.
2	ฉันเช้า	07.30 น.
3	ทำวัตรสวดมนต์เช้า	08.30 น.
4	ภารกิจที่วัด ถึงฉันเพล	09.00 - 11.00 น.
5	พักเที่ยง	12.00 น.
6	ภารกิจที่วัดตลอดจนถึงช่วงเย็น	13.00 น.
7	จำวัตร	24.00 น.

สัมภาษณ์ : พระสุเมธาธิบดี (เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุฯ) เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2540

ประเด็น : วัดและพระสงฆ์มีบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้างในด้านการบำเพ็ญประโยชน์

ต่อสังคม มองจากอดีตและปัจจุบัน

พระสุเมธาธิบดี กล่าวว่า วัดมีความสำคัญมากต่อสังคมไทยโดยเริ่มมาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะชาวพุทธเรา เป็นที่ยึดเหนี่ยวในด้านต่าง ๆ เป็นศูนย์รวมของชาวพุทธในการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ด้านพิธีกรรมต่าง ๆ ตลอดถึงงานเทศกาลอันเป็นธรรมเนียมประเพณีของไทยเรา เป็นสถานที่สงบวิเวกสำหรับการปฏิบัติธรรม การพักผ่อนใจของประชาชนทั่วไป หลวงพ่อไฉ่ยกตัวอย่างประเทศอินเดียซึ่งเป็นดินแดนที่อุบัติศาสนาพุทธ ปัจจุบันชาวอินเดียก็ขาดที่พึ่งพยายามจะแสวงหา และนำพุทธศาสนากลับคืนมา คราวที่หลวงพ่อไปศาสนกิจที่อินเดีย หลวงพ่อบอกว่าไปเจอชาวอินเดียหลายรัฐ เอาบ้านตัวเองจัดเป็นที่ประกอบพิธีทางศาสนา เรียกว่าเอาเป็นพุทธวิหารในความรู้สึกเขาก็ว่าได้

หลวงพ่อมองพุทธศาสนาเรามีความสำคัญต่อสังคมมาที่เดียวในสมัยก่อน พระมหากษัตริย์ทรงสร้างวัด เช่นวัดที่พระเจ้าปดุงเสนาทิกอศลสร้างวัดเวฬุวัน เป็นต้น เป็นการสร้างบารมี

วัดเป็นที่สร้างวัฒนธรรมระบบประเพณีของชุมชน พระสงฆ์ในปัจจุบันมีบทบาทที่สำคัญอย่างไรบ้าง

หลวงพ่อบอกว่า ในปัจจุบันพระองค์ก็เป็นผู้นำในเรื่องอบรมสั่งสอน ถ้าสนับสนุนให้พระสงฆ์มีศักยภาพ มีความรู้มาก ๆ แล้วเราก็จะได้บุคลากรทางศาสนาที่จะช่วยเผยแผ่ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าต่อชาวโลก ยกตัวอย่างจากโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อนทั่วราชอาณาจักร มีการตอบรับจากประชาชนมากมาย และที่สำคัญเราได้ฝึกอบรมเยาวชนเราให้มีแนวทางที่ดี มีที่ยึดเหนี่ยวปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องอย่างหลวงพ่อกับประธานโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน ในปัจจุบันมีผู้มีศรัทธาให้การสนับสนุนมีการบวชมากมายเป็นพัน คู่แล้วก็ปลื้มใจถ้ารัฐบาลให้การสนับสนุน โครงการดังกล่าวก็จะยิ่งเพิ่มประโยชน์มากขึ้น

ในอดีตและปัจจุบันวัดก็มีประโยชน์ต่อส่วนรวมมาก สถาบันสงฆ์เองก็พยายามจะจัดระบบการศึกษาให้ทัดเทียมกับสภาพสังคมนั้น ดังเช่นสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงสถาปนามหาวิทยาลัย 2 แห่ง คือ มหาจุฬาฯ กับมหามกุฏฯ แสดงให้เห็นถึงการมองไปอนาคตในอันที่จะทำให้สถาบันสงฆ์นั้นมั่นคงอยู่และพัฒนาไปกับยุคสมัยนั้น อันเป็นการสืบทอดพุทธศาสนา

การศึกษาในปัจจุบัน หลวงพ่อยากให้เกิดสอนในหลักสูตรวิทยาศาสตร์ประยุกต์ด้วยซ้ำไป พระเองจะได้มีความรู้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ประเด็นการบวชการลาสิกขาบทในปัจจุบัน หลวงพ่อกล่าวว่า มีพระที่บวชน้อยและพระที่ลาสิกขาบทน้อยลง เพราะสาเหตุว่า พระที่เข้ามาบวชน้อยลง คงเหลือแต่พระเก่าเท่านั้น จะมากน้อยคือช่วงบวชเข้าพรรษาเท่านั้น คนไม่สนอยากจะบวช หลักสูตรทางสงฆ์เราก็ไม่ได้ปรับปรุงโดยเฉพาะการศึกษาบาลี ก็ยังเป็นอยู่เหมือนเดิม ไม่ค่อยพัฒนาเท่าใด ระบบการศึกษาดังกล่าวทำให้คนไม่อยากเข้ามาบวชเรียนเท่าไร

ด้านการปกครอง การบริหาร อยากให้องค์กรมหาเถรสมาคมปรับปรุงการบริหารการปกครองใหม่ ซึ่งตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 นั้นคือล้าสมัยกว่า 2484 เพราะปัจจุบันนี้การสั่งงานการบริหารอยู่ในลักษณะศูนย์อำนาจไม่กระจายอำนาจการบริหาร และระบบเรขาคณิตคนกล้า คือกล้าทำ มีความเพียรแต่ไม่มีวีระคือกล้าหาญนั่นเองในการทำงานทางศาสนา องค์กรของผู้รับผิดชอบเรียกว่ามีตัว หัวไม่มี ท้ายไม่มี อย่างนี้เป็นต้น

ด้านการสาธารณูปการ หลวงพ่อบอกว่า การก่อสร้างจริงแล้วดูความจำเป็น เพราะบางที่สร้างไปแล้วต้องมีจุดประสงค์ในการใช้ประโยชน์ แต่ถ้ามองในอดีตแล้วศิลปะต่าง ๆ ก็สร้างในวัดเราควรอนุรักษ์เพื่อเป็นที่ดึงดูดผู้คนให้มาสนใจความงามทางด้านปฏิมากรรม จิตรกรรมของไทยเรา อย่างนี้ควรสนับสนุน แต่กรมศิลปากรนั่นเองที่คอยกำกับดูแลเรื่องนี้ มีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย เพราะอาจจะมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยกับวัดในการอนุรักษ์สิ่งต่าง ๆ ด้านศิลปะ ดังนั้นการสร้างวัดจึงดูที่ความเหมาะสมไม่ควรมุ่งเน้นเกินไป

ประเพณีพิธีทางศาสนาต่าง ๆ ของวัดเองนั้น หลวงพ่อบอกว่าเรานั้นทุก ๆ ส่วนงานประเพณีของไทยปัจจุบันก็หดหายไป คงไว้เฉพาะบางอย่าง พยายามจะอนุรักษ์ งดงามสงกรานต์ทางภาคเหนือเรา เขาอนุรักษ์ความเป็นล้านนาใคร ๆ ก็อยากไปเที่ยว อย่างนี้ดี

ในความคิดหลวงพ่อ วัดควรเป็นสถานที่สะอาดสวยงาม ร่มรื่น จัดระเบียบวัดให้ดี ประชาชนเข้าไปแล้วสบายใจ พักผ่อนได้ และวัดก็ได้ช่วยเหลือชาวบ้านได้ด้วยในด้านต่าง ๆ และวัดก็จัดระบบความเป็นระเบียบให้เป็นอย่างดีต่อเนื่อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงชีวิตประจำวัน ท่านพระสุเมธาธิบดี (เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุฯ)

ที่	กิจกรรมประจำวัน	เวลา
1	ตื่นจำวัตร	04.00 น.
2	ออกบิณฑบาต	06.00 น.
3	ฉันภัตตาหารเช้า	07.00 น.
4	ทำวัตรเช้า	09.00 น.
5	ฉันภัตตาหารเพล	11.00 น.
6	ปฏิบัติศาสนกิจภายในวัดและอื่น ๆ	13.30 น.
7	ทำวัตรเย็น	17.30 น.
9	อบรมพระภิกษุ-สามเณร	18.30 น.
10	อ่านหนังสือ	19.00 น.
11	เข้าจำวัตร	23.00 น.
12	ทุกวันพระแสดงธรรมในพระอุโบสถ	09.00 น.
13	ทุกวันพระเป็นประธานทำสังฆกรรมสวดพระปาฏิโมกข์	17.00 น.

สัมภาษณ์ : พระมหาสังวร วรกลินโท (อ้อนสนิท) ป.ธ.9,พธ.บ.

(เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2540)

ประเด็น : สัมภาษณ์เรื่องระบบความเป็นอยู่ การศึกษา และทัศนคติต่อสังคมโดยรวม

พระมหาสังวร เกิดเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ.2511 ปัจจุบันอายุ 29 ปี เป็นคนจังหวัดสระบุรี ที่บ้านประกอบอาชีพค้าขาย ครอบครัวโยมพ่อ-แม่ ปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่ มีพี่น้องด้วยกัน 9 คน พระมหาสังวรเป็นคนสุดท้อง ชาย 6 หญิง 3 ส่วนคนโตเป็นหญิงเสียชีวิตแล้ว

ชีวิตเริ่มต้น บวชสามเณรมาตั้งแต่จบ ป.6 บวชเณรรวม 10 ปี และอุปสมบทเป็นพระเมื่อ พ.ศ.2529 การศึกษาจบเปรียญธรรม 9 ประโยค นักธรรมชั้นเอง ป.ธ.9 สอบไล่ได้เมื่อปี พ.ศ. 2539 นี้เอง

การศึกษาทางโลก ปัจจุบันจบ มจร. คณะพุทธศาสตร์ เอกปรัชญา (เกียรตินิยมอันดับ 2) สำเร็จการศึกษาเมื่อ ปี พ.ศ.2539

ทัศนะทางสังคม พระมหาสังวรกล่าวอย่างไม่แน่ใจ และยังไม่คิดจะลาสิกขาบทเลย อยากจะเรียนต่อ ปริญญาโท-เอก โดยหาทุนเรียนด้วยตนเอง ถือคติประจำใจว่า “ธรรมะใดก็ไร้ค่า ถ้าไม่ปฏิบัติธรรม”

ด้านการปฏิบัติธรรม อยากจะปฏิบัติเหมือนกัน ปัจจุบันก็ปฏิบัติอยู่ในระดับหนึ่ง ก็ทำให้จิตใจดี มีการพัฒนาค่านิยม มีความแน่วแน่มุ่งมั่นของพระสงฆ์ในปัจจุบันเป็นเรื่องธรรมดาที่ส่วนน้อยที่เสียไป หลักสูตรทางธรรมก็ควรปรับหลักสูตรใหม่ให้ทันสมัย มาตรฐานต่อการเรียนการสอน

ส่วนการศึกษาทางโลกพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ แต่การยอมรับจากบุคคลในอาชีพยังน้อย ระบบการศึกษามหาวิทยาลัยเรา ขาดการประชาสัมพันธ์ การติดต่อข้างนอก Social Network ระบบการเรียนการสอนไม่พอใจเท่าที่ควร

พระมหาสังวร บอกว่าตนเองเข้ามาอยู่วัดมหาธาตุฯ เมื่อปี พ.ศ.2529 คณะ 16 ที่คณะมี 7 ญาติ ถือว่าใหญ่มากทีเดียว ศิษย์กฐินมี 1 คน เป็นผู้พิพากษาศาลแขวง ปัจจุบันทำหน้าที่เป็นครูสอนบาลีมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2538-2540 สอนประโยค 1-2 ได้รับนิยัตถ์เดือนละ 700 โดยทางวัดจัดถวายเป็นค่าตอบแทน

ตารางแสดงกิจวัตรประจำวันของพระมหาสังวร วรกลินโท

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นจำวัตร	06.00 น.
2	ออกบิณฑบาต	06.30 น.
3	ฉันเช้า	07.00 น.
4	เข้าทำวัตรเช้าที่พระอุโบสถ	08.30 น.
5	ฉันเพล	11.00 น.
6	ทำวัตรเย็น	17.30 น.
7	ทุกวันพระ 15 คำ ลงฟังสวดพระปาฏิโมกข์	17.00 น.
8	อ่านหนังสือ	19.00 น.

สัมภาษณ์ : พระอริยคุณาธาร (เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2540)

เกี่ยวกับประวัติผู้ให้สัมภาษณ์ : ตำแหน่งผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชาธิวาส ผู้ช่วยแม่กองธรรมและบาลีสนามหลวง นักวิชาการศาสนา การศึกษา ป.ธ.9, ศน.บ., Ph.D. (ปรัชญาทั่วไป) ประเทศอินเดีย

ประเด็นการสัมภาษณ์ : ทศนะด้านบทบาทหน้าที่พระสงฆ์ในอดีตและปัจจุบัน แนวโน้มในอนาคต

พระอริยคุณาธาร ให้ทัศนะว่าบทบาทในสมัยก่อนนั้น การศึกษาของสงฆ์เราก็มีความรู้ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทางอักษรศาสตร์ เราเป็นผู้นำทางการศึกษาและวิญญูณเต็มระบบ มีความสัมพันธ์ต่อสังคมอย่างเต็มรูปแบบ ในแง่ให้การศึกษา การเป็นศูนย์กลางของชุมชนทางจิตวิญญูณ และระบบสังคมประเพณีต่าง ๆ

ในปัจจุบัน บทบาทดังกล่าวได้ลดลงไปอันเนื่องมาจากจัดระบบการศึกษาสมัยใหม่ มีการแยกการศึกษาทางโลกออกอย่างชัดเจน พระสงฆ์ก็ลดบทบาทนี้ไป แต่กลับทำหน้าที่ของวัดในส่วนอื่น ๆ ไป ในด้านให้สถานที่การศึกษา การจัดการศึกษานอกระบบที่เรียกว่าการศึกษาเสริมหลักสูตร

พระสงฆ์จะต้องพึ่งตนเองมากยิ่งขึ้นในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะระบบการศึกษา การทะนุบำรุงศาสนาด้านศาสนวัตถุ การบริหาร การปกครอง ที่ต้องเข้มแข็ง การให้การสนับสนุนจากรัฐบาลก็ลดน้อยลง สถาบันสงฆ์ยังคงไว้คือชนะทางความมั่นคงของชาติในแง่สถาบันทางสังคม จุดอ่อนของสถาบันศาสนาเราคือความใจกว้างให้สิทธิเสรีภาพต่อชนชาติอื่น ๆ ในบางประการมากเกินไป

มองในแง่ภาพรวมแล้วก็ไม่ลดอะไรมากนัก เพียงส่วนการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลก็ให้ความสนใจ ดูแล และอุปถัมภ์ศาสนาน้อยลง แต่ศาสนาก็ยังคงดำรงอยู่คดระบบและกลไกของมันเอง

มองว่าปัจจุบันพระสงฆ์เองยังขาดคุณภาพด้านวิชาการศาสนา ควรมีการศึกษาปฏิบัติทางด้านวิปัสสนาธุระให้มากกว่านี้ และการเผยแผ่ศาสนาไปยังนานาประเทศ เพราะศาสนามีใช้ของคนใดคนหนึ่งเป็นสมบัติส่วนรวม วัดเองถ้าไปมองด้านประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากเกินไปก็จะเสียเอกลักษณ์และอุดมการณ์ของวัดไป วัดเองควรเป็นสถานที่น่าเข้าไปที่เรียกว่าอาราม เหมาะแก่การศึกษา การร่ำเรียนและให้ความสะดวกด้านกิจกรรมทางศาสนา

ตารางแสดงชีวิตประจำวันผู้ให้สัมภาษณ์

ที่	กิจวัตรประจำวัน	เวลา
1	ตื่นจำวัตร	05.00 น.
2	ออกบิณฑบาต	06.30 น.
3	ฉันเช้า	07.30 น.
4	เข้าทำวัตรเช้า	08.30 น.
5	ทำงานหน้าที่ทางศาสนา	09.00-11.00 น.
6	ฉันเพล	11.00 น.
7	ไปทำงานสอนหนังสือ	12.30 น.
8	กลับวัด	18.30 น.
9	จำวัตร	23.00 น.

สัมภาษณ์ : แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม ที่พักคณะ 3 (เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2540)

แนวการสัมภาษณ์ : ชีวิตประวัติ ทศนะทางสังคมทั่ว ๆ ไป

จากการสัมภาษณ์แม่ชีกฤษณา ปัจจุบันที่คณะ 3 มีแม่ชียู่ด้วย 29 ท่าน ทำหน้าที่ช่วยวัดด้านกิจกรรมต่าง ๆ ในวันอาทิตย์และวันพระที่พระอุโบสถ และงานอื่น ๆ ของวัดเมื่อมีกิจกรรมจริง ๆ แล้วแม่ชีกณะ 3 เริ่มเข้ามาอยู่เมื่อปี 2511 ที่เจ้าอาวาสชื่อพระพิมลธรรมได้ก่อตั้งศูนย์วิปัสสนาขึ้น แม่ชีกี่เข้ามาช่วยเหลือทำครัวในสมัยนั้นเอง อยู่มาเรื่อย ๆ โดยมีผู้ปกครองคือเจ้าคณะภูฎิ 3 ท่านเจ้าคุณเทพนั่นเอง แม่ชีกี่คณะส่วนใหญ่เป็นอีสาน ภาคใต้ กลาง และเหนือที่เข้ามาอยู่ก็รู้จักกันดี

ประวัติชีวิต เป็นคนจังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันอายุ 32 ปี ครอบครัวมีพี่น้องรวม 5 คน ชาย 3 หญิง 1 รวมพ่อแม่ด้วย น้องชายคนที่ 3 แต่งงานแล้ว มีหลาน 1 คน คุณพ่อคุณแม่ยังมีชีวิตอยู่ ประกอบอาชีพค้าขายในตลาดในเมือง

ชีวิตการบวช แม่ชียกกว่า บวชชี่ตั้งแต่อายุ 15 ปี จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก็บวช และจบ ม.3 ก็เรียนภาคค่ำที่โรงเรียนวัดมหาธาตุ จบ ม.6 จากโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ กศน.สวน

กุหลาบ และเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหงเมื่อปี พ.ศ.2538 ปัจจุบันอยู่ปี 2 ชั้นปี 3 แล้ว คณะมนุษยศาสตร์ เอกบริหาร

หน้าที่ทางวัด ปัจจุบันเป็นครูสอนบาลี ป.ธ.3 ของวัด สอนนักเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ป. 5 วิชาภาษาอังกฤษ ได้ค่าตอบแทนเดือนละ 700 บาท

นอกจากสอนแล้วยังช่วยทางวัดหาเงินรับบริจาคทั่วไปจากผู้มาทำบุญ วันพระและวันอาทิตย์ก็ขายดอกไม้ รูปเทียนที่พระอุโบสถ

การปกครองที่คณะแม่ชี (คณะ 3) แม่ชีทุกคนอยู่ในความดูแลของแม่ชีหัวหน้า และก็อยู่ในการปกครองสงฆ์เจ้าคณะ 3 อีกที ทุกคนจะแบ่งหน้าที่กันทำงาน เรื่องข้าวอาหารก็ซื้อมาทำเอง ทุนส่วนใหญ่ก็มาจากคนบริจาคและทุนเดิมที่มีอยู่

ทัศนะทางสังคม แม่ชีกล่าวว่า สนใจและศรัทธาในการบวชมานาน อยู่อย่างนี้สบายใจดีด้วย ไม่วุ่นวายมากนัก การแสวงทางโลกทางธรรม เป็นเรื่องของความรู้สึกรู้ใจของปัจเจกชน การศึกษาของพระองค์ก็มีบทบาทในปัจจุบัน แต่สำหรับแม่ชีก็ยังไม่กว้างเท่าไร ด้านพระอภิธรรมในหลักสูตรก็น่าจะมีการเทียบให้จากทางรัฐบาล ส่วนด้านอื่น ๆ บทบาทการทำประโยชน์ให้กับสังคมเราแม่ชีก็มีความสามารถและทำอยู่แล้ว

ปัจจุบันแม่ชีกฤษฎณาสอบไล่ได้ประโยค ป.ธ.9 เรียกว่า บาลีศึกษาฯ ส่วนใหญ่เดินทางโดยรถเมล์

ตารางแสดงกิจวัตรประจำวันของแม่ชีกฤษฎณา รักษาโณม

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นนอน	04.00 น.
2	ทำครัว ดูแลคณะ	05.00 น.
3	รับประทานอาหารเช้า	06.00 น.
4	ทำวัตรเช้าที่คณะชั้น 2	08.00 น.
5	ปฏิบัติธรรม	08.30 น.
6	รับประทานอาหารเช้า	11.00 น.
7	พักเที่ยง	12.00 น.
8	ทำวัตรเย็น ทำสมาธิ	06.00 น.
9	เรียนอภิธรรม	18.00 น.

สัมภาษณ์ : อาจารย์แสวง อุดมศรี (อาจารย์สอนและนักวิชาการศาสนา)
(เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2540)

ประเด็นการสัมภาษณ์ : ประวัติชีวิต อดีต-ความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของวัดมหาธาตุ
บทบาทหน้าที่ด้านต่างๆของวัด โดยภาพรวมและทัศนะทาง
สังคม

ประวัติชีวิต เกิดเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2487 ปัจจุบันอายุ 55 ปี ชีวิตในอดีตเคย
บวชเรียน เป็นสามเณรเมื่อ พ.ศ.2500 บวชพระปี พ.ศ.2508 และได้ลาสิกขาบทเมื่อปี พ.ศ.2525 จบ
การศึกษาทางธรรม น.ธ.เอก, ป.ธ.6, พธ.บ., M.A. ปริญญาทางรัฐศาสตร์ที่ประเทศอินเดีย

ครอบครัวปัจจุบัน แต่งงานแล้วมีบุตร 4 คน ชาย 3 หญิง 1 ภรรยาทำงานแม่บ้านอย่าง
เดียว บุตรคนโตเรียน ม.2 คนเล็กเรียนอยู่ ป.4 เป็นอาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัย ประจำคณะสังคม
ศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2533 ตำแหน่งเป็นรองผู้อำนวยการกองวิชาการ อัตราเงินเดือน 10,800 บาท
งานด้านศาสนา เป็นเลขานุการกองชำระพระไตรปิฎก ปี พ.ศ.2537-2540 ตามโครงการงานวิชา
การเขียนตำราไว้มากมาย รวมแล้ว 8 ชุดด้วย รวมถึงบทความข้อคิดทางหนังสือพุทธจักรและเสียง
ธรรมของมหาจุฬาฯ

ภาพรวมของวัดมหาธาตุฯ ในอดีต ในอดีตยุคการศึกษาที่รุ่งเรืองมากที่สุดเรียกว่ายุค
ทองก็ได้ ก็เป็นสมัยผู้นำสงฆ์ สมเด็จพระวันรัตน์ (เฮง เขมจารี) ประมาณปี พ.ศ.2455-2486 จนถึง
ท่านมรณภาพลงก็หมดยุค

อาจารย์แสวงกล่าวว่า การศึกษาสมัยนั้น โดดเด่นมากในสายปริยัติ โดยเฉพาะแผนกนัก
ธรรม-บาลี ตามสถิติมีพระเจ้าและสอบได้มากที่สุด ซึ่งด้านวิปัสสนาก็มีแต่ไม่ถึงกับรุ่งเรืองมากนัก

ยุคทองของสายปฏิบัติ (วิปัสสนาธุระ) เป็นยุคช่วง พ.ศ.2496-2503 ช่วงที่พระพิมล
ธรรม (อาจ อาสโภ) เป็นอธิบดีสงฆ์ ในยุคนั้นเห็นได้ คณะ 5 โดยสมัยด้านวิปัสสนาคือ พระธรร
มธีรราชมหามุนี (โชคก ญาณสิทธิ) ได้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการสอนวิปัสสนา เรียกว่าเป็น
วิปัสสนาจารย์ที่โด่งดังมากในสมัยนั้น ช่วงนั้นก็มีการชวนให้ประชาชนให้ความสนใจและเข้าวัดกัน
มากยุคหนึ่ง และในยุคท่านเจ้าคุณพระพิมลธรรม มีนโยบายสืบต่อเนื่องจากคราวการปกครองสมัย
ก่อน ช่วงปี พ.ศ.2507-2508 จนถึง พ.ศ.2532 ทางวัดจัดให้มีตลาดนัดกัน เปิดให้ประชาชนมา
จับจ่ายใช้สอยเครื่องอุปโภคบริโภคทุกวันพระและวันอาทิตย์ ทางวัดได้สงเคราะห์คนยาก
จนด้านสถานที่ทำมาหากินโดยไม่ได้เก็บค่าเช่าเลย แล้วแต่จะบริจาคให้กับทางวัด เมื่อสมเด็จพระ
พุทธาจารย์ (พระพิมลธรรมเก่า) สิ้นไป ตลาดนัดก็หมดไป

ยุคของการสืบต่อด้านการศึกษาปฏิบัติ-ปฏิบัติ คือยุคปัจจุบันทางวัดได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์กุฏิคณะกันมากพอสมควร ด้านการศึกษาที่อยู่ในระดับดีพอสมควร โดยเฉพาะปีนี้ มีผู้สอบไล่ได้เปรียญธรรมสูง ป.ธ.9 ถึง 4 รูป แม่ชี 1 ท่าน นับว่าน่าพอใจตามสถิติ ส่วนการศึกษาการปฏิบัติด้านวิปัสสนานั้นก็น้อยลง แต่ไม่สูงขึ้นเป็นไปในระดับแสนขนาน

ด้านสังคมสงเคราะห์ ในปัจจุบันระบบประเพณีต่าง ๆ ทางวัดจัดให้มีการทอดกฐินตักขันธ์ ผ้าป่าที่ต่างจังหวัดเพื่อไปบูรณะก่อสร้างวัด และโรงเรียนในชนบท ก็นับว่าเป็นการช่วยพัฒนาสังคมเหมือนกัน ในอดีตวัดมหาธาตุฯ ก็มีแพทย์แผนโบราณเหมือนกัน มีโรงเรียนสอนนวดแผนโบราณด้วย เป็นที่พักอยู่อาศัยชั่วคราวของคนอนาถา ช่วง พ.ศ.2513-2514 นวดแผนโบราณวัดมหาธาตุฯ นับว่ารุ่งเรืองมาก ปัจจุบันยังเห็นมีอยู่ที่วัดโพธิ์

นอกจากนี้ทางวัดได้จัดสรรที่วัดให้เช่า เช่นด้านหน้าวัดมหาธาตุฯ มีห้องแถวพานิชย์ที่เช่าวัดอยู่ประมาณ 20 คูหา วัดเก็บในอัตราเช่าต่อปีถูกมาก

ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อาจารย์แสวงกล่าวว่า หลาย ๆ อย่างมีอัตราลดลง ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น ด้านศาสนวัตถุ ก็มีการปรับเปลี่ยนช่วงท่านเจ้าคุณพระพิมลธรรม คณะก็มีการต่อเติมกุฏิจากชั้นเดียวเป็น 2 ชั้น

ช่วงเจ้าคุณพระธรรมปัญญาบดี เจ้าอาวาสองค์ที่ 16 ก็มีการขุดห้องใต้ดิน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นคลังเก็บพัสดุ และปัจจุบันก็เป็นที่พักของศิษย์ในบางคณะด้วย

สมัยเจ้าคุณพระสุเมธาธิบดี ปัจจุบันนั้นนโยบายด้านการปกครอง ปกป้องศาสนาเรา ช่วงกระแสด้านข่าวคราวพุทธศาสนากับการล่องละเมิดวินัยสงฆ์ มีการจัดตั้งองค์กรหนึ่งเรียกคณะวินยาศึกษา (ตำรวจพระ) ขึ้นมาคอยดูแลคณะสงฆ์ ปกป้องพุทธศาสนา

สรุปแล้ว อาจารย์แสวงกล่าวว่า ปัจจุบันนี้วัดกับชาวบ้านไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กัน จะมีที่สัมพันธ์กันและปฏิบัติก็คือ พิธีกรรมทางศาสนา การทำบุญบารุงก็ลดลงบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับพระมหากษัตริย์ก็ลดตามลำดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงชีวิตประจำวันของอาจารย์แสง อุดมศรี

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นนอน	08.00 น.
2	ไปส่งลูกเรียน	08.15 น.
3	ไปทำงาน	12.00 น.
4	กลับบ้าน	18.00 น.
5	รับประทานอาหารเย็น	19.00 น.
6	นอน	22.00 น.

สัมภาษณ์ : นายสมบุรณ์ อินทร์หาญ (ศิษย์วัด คณะ 7) (14 เมษายน 2540)

คุณสมบุรณ์ เป็นศิษย์วัดอยู่ที่คณะ 7 เดิมเป็นคนจังหวัดอุดรธานี ปัจจุบันอายุ 34 ปี แต่งงานแล้ว มีลูก 1 คน ภรรยาเสียชีวิตแล้ว เมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ตอนนี้นำล้างไว้ทุกข์ พ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ มีพี่น้อง 10 คน หญิง 4 คน เป็นคนที่ 8 ที่บ้านประกอบอาชีพทำไร่ทำนา

การศึกษา จบ ป.ว.ส. วิทยาลัยพลศึกษา จ.อุดรธานี ขณะนี้ทำงานอยู่มูลนิธิสังฆศาสตร์ ตำแหน่งพนักงานขับรถ เงินเดือน 6,000 บาท

दानสังคม เข้ามาอยู่วัด เมื่อมี พ.ศ.2539 โดยส่วนตัวแล้วไม่ค่อยรู้จักใครในวัด แม้ศิษย์ด้วยกันก็รู้จักกันเฉพาะในคณะกุฏิ ตนเป็นคนไม่เที่ยวกลางคืน ตอนนี้อยู่ในช่วงไว้ทุกข์ให้ภรรยาด้วย ในช่วงเทศกาลก็กลับบ้านบางครั้ง คุณสมบุรณ์บอกว่า ทุกอย่างจะคิด จะพูด จะทำเป็นเรื่องของปัจเจกชน ว่ากันไม่ได้ ตัวเขาเองคิดว่าตอนนี้ก็พอใจที่อยู่วัดสงบสบายดี ไม่วุ่นวายเหมือนอยู่ข้างนอก อนาคตไม่ทราบว่าจะอยู่ที่วัดนี้นานเท่าไร

คิดว่าวัด ศาสนาเราก็ยังมีประโยชน์มาก ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จิตใจ และการแก้ปัญหาชีวิตด้วย คุณสมบุรณ์ไม่ดื่มเหล้าแต่สูบบุหรี่ในบางครั้ง

ลักษณะนิสัย เป็นคนพูดน้อย ชอบอยู่แบบเงียบ ๆ ไม่ค่อยพบปะคนเท่าไร คุณเป็นคนอารมณ์เย็นดี มีเหตุมีผล เอาใจใส่ในการทำงานดี

ตารางแสดงชีวิตของคุณสมบูรณ์ อินทร์หาญ

ที่	ชีวิตประจำวัน	เวลา
1	ตื่นนอน	06.00 น.
2	ดูแลกุฏิหลวงพ่อ	07.00 น.
3	รับประทานอาหาร	07.30 น.
4	เข้าทำงานที่มูลนิธิ	08.00 - 17.30 น.
5	พักเที่ยง	12.00 น.
6	ดูข่าวโทรทัศน์	19.00 น.
7	นอน	22.00 น.

สัมภาษณ์ : นายบัวกัน สุขนิจ (ศิษย์วัดคณะ 2) (14 เมษายน 2540)

คุณบัวกัน สุขนิจ อายุ 20 ปี เกิด พ.ศ.2520 เป็นคนจังหวัดหนองคาย พ่อแม่ประกอบอาชีพค้าขายในตลาด ตนเองเป็นคนที่มีพี่น้อง 4 ชาย 1 หญิง 3 เข้ามาอยู่วัดเมื่อ พ.ศ. 2536 ที่คณะ 8 พระเทพปริยัติเมธีเป็นผู้ปกครอง

คุณบัวกัน ปัจจุบันเรียน ปวส. ปี 2 ที่โรงเรียนเทคนิคจรัญ เอกคอมพิวเตอร์ เรียนอย่างเดียวยังไม่ทำงานเลย ตนเองมีเพื่อนมาก ชอบดูกีฬาฟุตบอลมากในชีวิต เหตุที่ลาสิกขาบทเพราะทางพ่อแม่ให้ลาสิกขาบทมาช่วยทำงานที่บ้าน

ทัศนคติทางสังคม คุณบัวกันมองว่า ศีล 5 ควรรักษาทำให้เราดี มีที่พึ่งและทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ตนเองคิดว่าเรียนจบแล้วจะบวชต่อแน่นอน หลวงพ่อก็อยากให้บวชใหม่ ตนเองขณะนี้ก็ยังรักและรักษาศาสนาอยู่แน่นอน ก่อนนอนก็ทำวัตรสวดมนต์

ทัศนคติต่อวัดโดยทั่วไป คิดว่ามีประโยชน์ต่อเรามาก วัดเป็นที่พึ่งพาอาศัยของประชาชนทางโลกและทางธรรม แม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม คิดว่าเป็นตัวแทนศาสนา

ตารางแสดงกิจกรรมประจำวันของคุณบัวกัน สุขนิจ

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นนอน	07.00 น.
2	ไปเรียน	08.00 น.
3	กลับวัด	06.30 น.
4	รดน้ำต้นไม้ สวดมนต์	17.00 น.
5	นอน	24.00 น.

สัมภาษณ์ : พนักงานรักษาความปลอดภัย นายเพชร แซ่ฮุย (19 เมษายน 2540)

ประวัติชีวิตคุณเพชร ปัจจุบันอายุ 19 ปี เป็นคนจังหวัดตราด การศึกษาจบ ป.6 ครอบครัวพ่อแม่ที่บ้านประกอบอาชีพประมง ทำนา ยังไม่แต่งงาน ตนเองเข้ามาอยู่วัดได้ไม่นานเท่าไร เพิ่งจะทำงาน รปภ. ได้เพียง 2 เดือน เงินเดือน 4,500 ต่อเดือน พักอยู่ที่คณะ 1

โดยความคิดส่วนตัวแล้ว ตนเองไม่ค่อยรู้เรื่องศาสนาเท่าไร คิดว่าวัดก็มีประโยชน์อยู่บ้าน ได้ทำให้คนได้พักอาศัยได้ ส่วนด้านอื่น ๆ ก็คนได้เข้ามาบวชเรียนได้ ที่วัดก็ให้ออกรถเก็บก็ไม่มาก ชั่วโมงแรก 20 บาท ชั่วโมงหลัง 10 บาท คุณเพชรกล่าววันธรรมดามีรถเข้ามาจอดมากพอสมควรถึง 1,000 - 2,000 สูงสุดถึง 5,000 คัน วันอาทิตย์ก็เยอะเหมือนกัน มีทั่ว ๆ ไป มาจอดมาทำบุญก็มี มารุระแวงนี้แล้วแวะเข้ามาจอดก็มี

ตารางแสดงชีวิตประจำวันนายเพชร แซ่ฮุย

ที่	กิจประจำวัน	เวลา
1	ตื่นนอน	06.00 น.
2	เขางาน	08.30 น.
3	พักเที่ยง	12.00 น.
4	เขางานต่อ	12.30 น.
5	หมดกะงาน	19.00 น.
6	นอน	22.00 น.

สัมภาษณ์ : อุบาสกอุบาสิกา ผู้เข้าร่วมรักษาศีลอุโบสถวันพระ / วันอาทิตย์
(เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2540)

1. คุณลุงพวน สุขสมบัติ

เข้าวัดนี้เพื่อรักษาศีลอุโบสถมา 30 ปีแล้ว ปัจจุบันคุณลุงพวน อายุ 72 ปีแล้ว มีบุตร 5 คน เป็นชาย 4 หญิง 1 เป็นคนจังหวัดนนทบุรี เขตบางกรวย อาชีพทำสวน

เข้ามาวัดทุกวันพระ ตนเองคิดว่าได้รับความสุขกายสบายใจมาก ทำให้ครอบครัวมีความสงบร่มเย็น พระสงฆ์ก็มีความสำคัญต่อเรามาก ช่วยสอนให้เราได้รู้แจ้งเห็นจริงในชีวิต คิดว่าพระสงฆ์เป็นผู้ดำรงพุทธศาสนา ช่วยอบรมสั่งสอนเราในทางที่ดี หนีชั่วไม่ติดอบายภูมิ

ชาวพุทธต้องช่วยกันทะนุบำรุงศาสนาโดยให้การปฏิบัติตามที่พระท่านสอน และปฏิบัติตาม

ลักษณะคุณลุงเป็นคนนิสัยเยือกเย็น สุขุม ร่างกายแข็งแรงดี ช่างคิด ช่างพูด มีความมั่นใจในตัวเองสูง ศรัทธาต่อวัดมากทีเดียว นอนค้างที่วัดทุกวันพระ ที่บ้านเข้าทำบุญตักบาตรพระทุกวัน ก่อนนอน สวดมนต์ไหว้พระด้วย

ตารางแสดงกิจกรรมการปฏิบัติธรรมของคุณลุงพวน สุขสมบัติ

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นนอน	04.00 น.
2	ไปวัด	06.30 น.
3	กลับบ้าน	18.00 น.
4	นอนที่บ้าน	24.00 น.
	เดินทางโดยสาร เรือ/รถเมล์	

2. คุณป้าศิริพร บุนนาค

เข้าวัดถือศีลวันพระ 10 ปีแล้ว ปัจจุบันนี้อยู่กรุงเทพฯ เขตสุขาภิบาลมีนบุรี อายุ 58 ปี มีบุตร 7 คน ชาย 6 หญิง 1 ยังอยู่ครบหมด เข้าวัดทุกวันพระ

ทัศนคติทางสังคม คิดว่าเข้าวัดได้อานิสงส์ทำให้ใจสงบดี ครอบครัวพลอยมีความสุขไปด้วย ชีวิตครอบครัวตั้งแต่เข้าวัดก็ดีขึ้นเรื่อย ๆ อยากให้ทุกคนเข้าวัดฟังธรรม หันหน้าเข้าหาศาสนา

คุณป้าบอกเราชาวพุทธต้องเข้าวัด ไม่ต้องให้วัดไปหาโดยหน้าที่ต้องอย่างนั้น และก็ช่วยเหลือบำรุงศาสนา ด้านการศึกษา ให้พระสงฆ์มีความเจริญทางการศึกษาด้วย จะได้เป็นตัวแทนสั่งสอนอบรมพวกเราด้วย

ตารางแสดงการปฏิบัติธรรมของคุณป้าศิริพร บุนนาค

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นนอน	05.00 น.
2	ไปวัด	06.00 น.
3	กลับบ้าน	17.00 น.
4	นอนที่บ้าน	23.00 น.
	เดินทางโดยรถเมล์	

3. คุณป้าคำบาง

เข้าวัดมาเป็นเวลา 30 ปี มากับพ่อบ้าน บางทีก็มีลูกมาด้วย คุณป้าคำบางอยู่กรุงเทพฯ ถนนจรัลสนิทวงศ์ บางพลัด ปัจจุบันอายุ 66 ปี มีบุตร 5 คน ชาย 3 หญิง 2 ยังอยู่ตัวเกินครบหมด เข้าวัดทุกวันพระ ตนเองคิดว่าได้รับอานิสงส์จากการเข้าวัดมาทำให้จิตใจสงบเมื่อมาปฏิบัติ ครอบครัวก็พลอยมีความสุขด้วย

ทัศนะเกี่ยวกับวัด คุณป้าคำบางกล่าวว่า พระสงฆ์มีความสำคัญต่อเรามาก ปัจจุบันพระก็ยังช่วยในด้านต่าง ๆ ให้เราได้ที่พึ่งเข้าไปทำบุญ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ชาวพุทธก็

ควรให้ความอุปถัมภ์ทะนุบำรุงศาสนา และปฏิบัติตามที่พระสอนด้วย มาวัดก็เจอเพื่อน ๆ ได้พูดคุย
กันรู้จักกันก็ดี กิจกรรมตรงนี้ก็คิดว่ามีประโยชน์มากมาย

ตารางแสดงการปฏิบัติธรรมของคุณป่าคำบาง

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นนอน	05.00 น.
2	ไปวัด	08.00 น.
3	ตักบาตรเช้าทุกวัน	06.30 น.
4	กลับบ้าน	13.00 น.
5	นอนที่บ้าน	22.00 น.
	เดินทางโดยรถเมล์	

4. คุณป่าโกศุม ต้นสถานพรชัย

เข้าวัดมาเป็นเวลา 11 ปีแล้ว ศรัทธามาก อยู่กรุงเทพฯ ปัจจุบันอายุ 59 ปี มีบุตร 6 คน
ชาย 3 คน หญิง 3 คน ยังอยู่ครบทั้งหมด เป็นแม่บ้านไม่ได้ทำอะไรมาก ลูกทุกคนก็ทำงานแล้ว
คุณป่าบอกว่าเข้าวัดดี ทำให้หัวใจดี และดีกว่าเดิมเยอะเลย ครอบครัวก็มีความร่มรื่นสบายดี ทุกเช้า
ที่บ้านก็ตักบาตร บางครั้งก็มาทำที่วัด

คุณป่าโกศุม บอกว่าวัดเราก็มีประโยชน์ พระสงฆ์ช่วยให้เราได้มีชีวิตที่ดี ทำให้เรามีที่
พึ่งทางจิตใจ อย่งไรวัดเองก็ย้งน่าเข้าอยู่ มาวัดนี้ 11 ปีแล้ว ก็มาเรื่อย ๆ ไม่ได้คิดอะไร มีโอกาสได้
พบเพื่อนอยู่ด้วย

เราชาวพุทธควรที่จะทะนุบำรุงพุทธศาสนาด้วยปัจจัย 4 และก็ปฏิบัติตามที่พระพุทธ
เจ้าสอนด้วย

ตารางแสดงการปฏิบัติธรรมของคุณป่าโกศุม ตันสถานพรชัย

ที่	กิจประจำวัน	เวลา
1	ตื่นนอน	03.00 น.
2	ไปวัด	08.00 น.
3	กลับบ้าน	18.00 น.
4	นอนที่บ้าน เดินทางโดยรถเมล	21.00 น.

5. คุณปราณี วงศ์เกษม

เข้าวัด 30 ปีแล้ว ปัจจุบันอยู่ชอยจรัญ หมู่บ้านวันชัย 3 กรุงเทพฯ อายุ 68 ปี มีบุตร 4 คน ชาย 2 หญิง 2 ยังอยู่ครบถ้วนหมด คุณพ่อคุณแม่เสียชีวิตแล้ว เข้าวัดทุกวันพระ มีศรัทธาด้วยตนเอง เพราะคิดว่าเข้าวัดทำให้จิตใจสงบสบาย ก็มีความสุขดี ครอบครัวก็สบายดี ลูกก็สนใจเข้าวัดก็เป็นสิ่งดีตนคิดว่าอย่างนั้น ตักบาตรตอนเช้าเป็นบางครั้ง

ทัศนคติที่มีต่อวัด คุณปราณีกล่าวว่า วัดมีประโยชน์มากได้อบรมสั่งสอนเราให้มีที่พึ่งที่เป็นที่เข้าไปทำบุญทำกุศลที่อื่น ๆ ก็ไม่เหมาะสมเหมือนวัดเลย โดยเฉพาะแล้วบางวัดก็จัดสถานที่ได้ดีน่าเข้า พระสงฆ์เองก็เป็นตัวแทนศาสนาช่วยสั่งสอนให้เราทำความดี

ชาวพุทธทุกคนต้องช่วยกันทะนุบำรุงพุทธศาสนาให้มีความเจริญงอกงามและคงอยู่ต่อไป ถ้าไม่มีศาสนาแล้วยิ่งทำให้สังคมเรารุ่นวาย อยากให้พระออกบรรยายธรรมะมาก ๆ เลย สนใจฟังรายการธรรมะทางวิทยุด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงกิจกรรมการปฏิบัติธรรมของคุณปราณี วงศ์เกษม

ที่	กิจประจำวัน	เวลา
1	ตื่นนอน	03.00 น.
2	ไปวัด	08.00 น.
3	กลับบ้าน	18.00 น.
4	นอนที่บ้าน	22.00 น.
	เดินทางโดยรถเมล์	

6. พันโทจำลอง ท่วมเจริญ

เข้าวัด 21 ปีแล้วตอนนี้อายุ 83 เกษียณอายุราชการมานาน เข้าวัดเรื่อย ๆ ปัจจุบันอยู่ที่บางเขน กรุงเทพฯ ครอบครัวคุณลุงมีบุตร 3 คน ชาย 1 หญิง 2 ยังอยู่ครบ คนโตเป็นตำรวจก็เกษียณแล้ว ลูกทุกคนก็เป็นฝั่งเป็นฝาแล้ว สบายใจมาก ตนเองก็เข้าวัดทำบุญกัน ทุกเช้าก็ตักบาตรที่บ้าน บางครั้งก็ไปวัดกับแม่บ้าน

เข้าวัดก็ได้อันสงฆ์มีความสุขดี จิตใจสบายมากเลย ครอบครัวทุกคนก็เข้าใจ วัดกับพระสงฆ์ได้ช่วยเหลือเราทำให้มีที่พึ่ง ปัจจุบันคิดว่าก็ดีขึ้นแล้ว วัดแต่ละวัดก็มีกิจกรรมให้ชาวพุทธไปทำบุญกัน และเราก็ต้องช่วยบูรณะวัดทะนุบำรุงศาสนาและปฏิบัติกันด้วย บ้านเมืองจะได้มีที่ยึดเหนี่ยวสงบสุข

คุณลุงพันโทจำลอง บุคลิกลักษณะเป็นคนอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอิทธยาศัยต่อเพื่อน ชอบคุยเป็นกันเอง มองโลกในแง่ดี เข้าใจชีวิตคืออันเนื่องมาจากเคยรับใช้ชาติเป็นทหารมาก่อน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงกิจกรรมการปฏิบัติธรรมของพันโทจำลอง ท่วมเจริญ

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นนอน	04.30 น.
2	ไปวัด	08.00 น.
3	กลับบ้าน	18.00 น.
4	นอนที่บ้าน เดินทางโดยรถเมล์	22.00 น.

7. คุณชนกพรรณ พันวิเชียร

เข้าวัดมา 4 ปีแล้ว ก็มาวัดตลอด ปัจจุบันอายุ 39 ปีแล้ว อยู่ราชเทวี กรุงเทพฯ ไป 2 วัด คือวัดมหาธาตุฯ กับวัดปฐมวณาราม มาทุกวันพระที่นี่ และได้ทำบุญถวายสังฆทาน

แต่งงานแล้วมีบุตร 2 คน ชาย 1 หญิง 1 ยังอยู่ครบหมด เป็นแม่บ้านอย่างเดียว พ่อบ้านทำงานรถไฟ ไม่ค่อยเข้าวัด คุณชนกพรรณบอกว่าทำให้จิตใจสบายดี มีความสงบ ครอบครัวมีปัญหาบ่อย มาวัดเองเพื่อน ๆ ก็ได้พูดคุยกัน ได้สนทนาได้ปรึกษา

คิดว่าวัดยังคงให้ประโยชน์ต่อเราเยอะมาก พระก็มีทั้งดีและไม่ดี วัดเองก็ปรับตัวกับสังคม มีการจัดกิจกรรม มีการบูรณะวัด เราก็ต้องช่วยกันทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอด เราเป็นศาสนิกที่ดีก็ทำให้สังคมอยู่อย่างสงบ เชื่อว่าบุญกุศลมีจริงและให้ผลจริง อยากเชิญชวนให้ทุกคนเข้าวัด ปฏิบัติธรรมกันมาก ๆ

ตารางแสดงกิจกรรมการปฏิบัติธรรมของคุณชนกพรรณ พันวิเชียร

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นนอน	06.00 น.
2	ไปวัด	08.00 น.
3	กลับบ้าน	18.00 น.
4	นอนที่บ้าน โดยสารโดยรถเมล์	23.00 น.

8. คุณยายประดับ จารุสาร

คุณป้าเข้ามา 40 ปีแล้ว ปัจจุบันนี้ อายุ 70 ปี ครอบครัวมีบุตร 5 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 1 คน เข้าวัดทุกวันพระมาตลอดไม่ค่อยได้ขาดเลย เขาก็ตักบาตรที่บ้านทุกวัน ทำบุญกุศลแล้ว ใจสบายมีความสุข ทำให้จิตใจสงบ มาวัดฟังเทศน์ทำวัตรถือศีลปฏิบัติธรรมมันก็ดี ชีวิตมีค่ามีความหมายมาก มีอายุแล้วเรียกว่าไม่ไกลฝั่งรับแสงหาความสุข พระก็สอนเราให้ดำเนินชีวิตในทางที่ถูก ทุกเขาก็ใส่บาตรพระตลอด

คิดว่าปัจจุบันนี้ พระสงฆ์ก็มีความดีงาม ช่วยเราให้มีที่ยึดเหนี่ยวทางใจ เป็นตัวแทน ทางศาสนาให้เราได้พึ่ง เป็นการสืบอายุพุทธศาสนา

เราก็ช่วยกันทำนุบำรุงศาสนากัน ปฏิบัติตนตามคำสอนของท่าน ทุกคนควรหันหน้า เข้าหาวัด เมื่อถึงคราวจำเป็นในชีวิตคิดว่าทุกเวลาพึ่งได้สำหรับพุทธศาสนา ครอบครัวก็โตกันหมด แล้ว ก็เข้าวัดทำบุญอย่างเดียว สบายใจดี

ตารางแสดงกิจกรรมการปฏิบัติธรรมของคุณยายประดับ จารุสาร

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นนอน	04.00 น.
2	ไปวัด	06.00 น.
3	กลับบ้าน	18.00 น.
4	นอนที่บ้าน เดินทางโดยรถเมล์	22.00 น.

9. สัมภาษณ์ : นางสาวอมรรัตน์ คงกลม

คุณอมรรัตน์ เข้าวัดมา 5 ปีแล้ว ตามแม่มาก็เข้าวัดมาเรื่อย ๆ ปัจจุบันอายุ 19 ปี อยู่ อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี อยู่กับคุณพ่อคุณแม่ ตนเองเป็นบุตรคนที่ 1 ตอนนี้อยู่ไม่มีแฟน เข้าวัดทุกวันพระ โดยเชื่อว่าเข้าวัดฟังธรรมจะได้บุญ ทำวัตรเช้า-เย็นทำให้จิตสงบ นั่งวิปัสสนาด้วยก็ ยังกดี

ทัศนคติต่อสังคม คิดว่าสังคมเราก็น่าจะ โลกเจริญขึ้นแต่จิตใจไม่ได้พัฒนา สังคมแข่งขันกันก็ทำให้เราไม่สงบสุข ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ วัตถุประสงค์ที่เราทำได้ที่พึ่งทางใจ และเป็น ที่แสวงหาความสุขทางใจ ได้เข้าใจชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม คิดว่าวัดคงจะดำรงอยู่ตลอดไป เป็นตัวแทน ศาสนาและเราก็ให้การทะนุบำรุงศาสนาตามโอกาส ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ เราก็ช่วย กันรักษาศาสนาพุทธกันทุกคน

ตารางแสดงกิจวัตรประจำวันของนางสาวอมรรัตน์ คงกลุ่ม

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นนอน	06.30 น.
2	ไปทำงาน	07.00 น.
3	ไปวัด	05.30 น.
4	กลับบ้าน	18.30 น.
5	นอนที่บ้าน	22.30 น.
	เดินทางโดยรถเมล์	

10. คุณยายหวี นามวงศ์

คุณยายอายุ 79 ปี เข้าวัดนี้ประมาณ 30 ปีแล้ว ปัจจุบันอยู่ที่อำเภอเมือง จ.ปทุมธานี ครอบครัวมีบุตร 3 คน ชาย 2 คน หญิง 1 คน ทุกคนยังครอบครัวอยู่

เข้าวัดทุกวันพระ 30 ปี ก็รู้สึกสบายใจ ได้พึ่งเทศน์ สวดมนต์ทำวัตรทำให้ใจสงบสุข สบายดี ดีกว่าอยู่ที่บ้านเข้าทุกวันก็ตื่นตักบาตรบางครั้งตามโอกาส

คิดว่า ศาสนาที่มีความสำคัญมาก จะทำให้บ้านเมืองเรามีที่พึ่ง สร้างความเป็นปึกแผ่นให้สังคมชาวไทยอยากให้คุณสนใจการเข้าวัด และช่วยกันทะนุบำรุงพุทธศาสนาให้ศาสนาเรามีการสืบต่อไป ภูมิใจที่เกิดมาพบพระพุทธศาสนา มีวัดมีพระคอยอบรมสั่งสอนให้พบสิ่งที่ดีงาม

ตารางแสดงชีวิตประจำวันของคุณยายหวี นามวงศ์

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นนอน	05.00 น.
2	ไปวัด	05.30 น.
3	ล้างวัด กลับบ้าน	06.00 น.
	เดินทางโดยรถเมล์ 3 ต่อ นอนดึกไม่แน่นอน	

11. นางสม ไหญ่สีมา

คุณป้าสม เข้าวัดมาแล้ว 21 ปี ปัจจุบันอายุ 66 ปี ครอบครัวมีจำนวน 5 คน เป็นชาย 1 คน เป็นหญิง 4 คน คนโตเสียชีวิตแล้ว เข้าวัดทุกวันพระเดินทางไปวัดโดยรถเมล์ ที่อยู่ปัจจุบัน อยู่เขตบางอ้อ ถนนจรัลสนิทวงศ์ กรุงเทพฯ

ทัศนคติทางสังคม คิดว่าสังคมบ้านเมืองวุ่นวายสับสนปัญหาเยอะแยะ ต้องอาศัยพระสงฆ์คอยชี้แนะอบรมสั่งสอนให้เข้าใจถูกต้อง มีทั้งพระคือศาสนา ๆ สอนให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องดีงาม ทุกเช้าก็ทำบุญตักบาตรพระ

และทุกคนก็ควรช่วยกันทะนุบำรุงศาสนาให้พัฒนาดำรงอยู่ต่อพระสงฆ์ ก็ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนประชาชนเราเคารพนับถือพระสงฆ์ที่พึงในชีวิต โดยไม่ประมาท ครอบครัวก็ดูสบายสงบขึ้น เข้าใจรู้จักชีวิตแท้จริง ศาสนาช่วยอบรมให้เรานึกถึงความดีงาม ไม่ทำบาป ละเว้นความชั่วเขาก็ได้ ความสุขจึงมาแล้วก็ได้บุญด้วย คิดว่าจะเข้าวัดไปเรื่อย ๆ

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงชีวิตประจำวันของนางสม ใหญ่สีมา

ที่	กิจวัตร	เวลา
1	ตื่นนอน	06.00 น.
2	ไปวัด เข้าพระยามาค้างวัด	08.00 น.
3	กลับบ้าน	18.00 น.
4	นอน	23.00 น.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม. /

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กุมภาพันธ์ 2540

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน

ด้วยนายเสถียร วิพรมหา นิสิตปริญญาโท ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์” ทั้งนี้ การศึกษาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อกรณีศึกษา เช่น การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องเป็นต้น

ดังนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ท่านเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าว นั้นด้วย และทางภาควิชากราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จามพิศ สัตย์สงวน)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

โทร.218-7299

ผู้ศึกษาวิจัย : นายเสถียร วิพรมหา

1500-837-963

แบบสัมภาษณ์ : ผู้ให้ข่าวสำคัญ (Key Informant Interview)

เรียน คณะอุบาสก อุบาสิกาผู้เข้าร่วมกิจกรรมวันพระทุกท่าน

กระผมขอความเมตตาจากท่านช่วยเป็นธุระกรอกข้อความลงในช่องว่างที่ระบุไว้ตามความเป็นจริง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการวิจัยและวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการเข้าวัดและกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่ท่านปฏิบัติอยู่

คำชี้แจง กรุณากรอกข้อความลงในช่องว่างด้วยความเป็นจริง ตามที่ระบุไว้

1. ท่านชื่อ นาย/นาง/นางสาว.....นามสกุล.....
 ปัจจุบันอยู่ที่จังหวัด.....ณ บ้านเลขที่.....ซอย.....
 ถนน.....แขวง/ตำบล.....
 เขต/อำเภอ.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

2. ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี มีบุตรจำนวน.....คน เป็นชาย.....คน
 เป็นหญิง.....คน บุตรของท่านทุกคนยังครบหรือเสียชีวิต.....
 คุณพ่อคุณแม่ยังอยู่หรือเสียชีวิต.....

3. ท่านเข้าวัดมหาธาตุฯ ทุกวันพระหรือทุกวันอาทิตย์.....
 ท่านมาปฏิบัติที่วัดมหาธาตุฯ คิดว่าจะได้อานิสงส์อะไรบ้าง.....
 .....
 .....

4. กิจวัตรประจำวันของท่าน
 ตื่นนอนเวลา..... น.
 ไปทำงานเวลา..... น.
 ไปวัดเวลา..... น.
 กลับบ้านเวลา..... น.
 เดินทางโดยรถ.....

ท่านนอนช่วงเวลา..... น.

เช้าท่านทำบุญตักบาตรหรือไม่ทำ.....

5. อดีตท่านคิดว่าวัด พระสงฆ์ มีความสำคัญอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

.....

ปัจจุบัน ท่านคิดว่า วัด พระสงฆ์ มีความสำคัญอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าชาวพุทธควรปฏิบัติตนและช่วยอุ้มชูพระพุทธศาสนาอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

.....

ขอบพระคุณทุกท่านมาก

เสถียร วิพรหมา

ผู้วิจัย

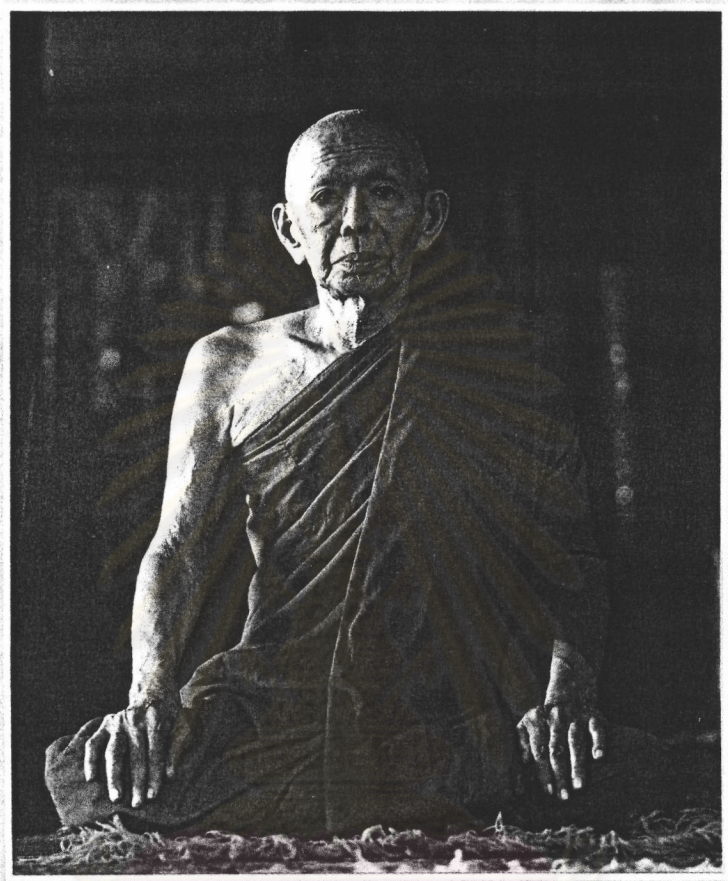
ศูนย์วิทยพัชร์พชร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบผู้ให้สัมภาษณ์
(Key Informant)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระสุเมธาธิบดี ทตตสุทธิมหาเถร
(บุญเลิศ ท. คล่องสั่งสอน)

อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์

เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร กรรมการมหาเถรสมาคม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระพิศาลธรรมพาทิ (พระพยอม กัญญาโม)

เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว จ.นนทบุรี

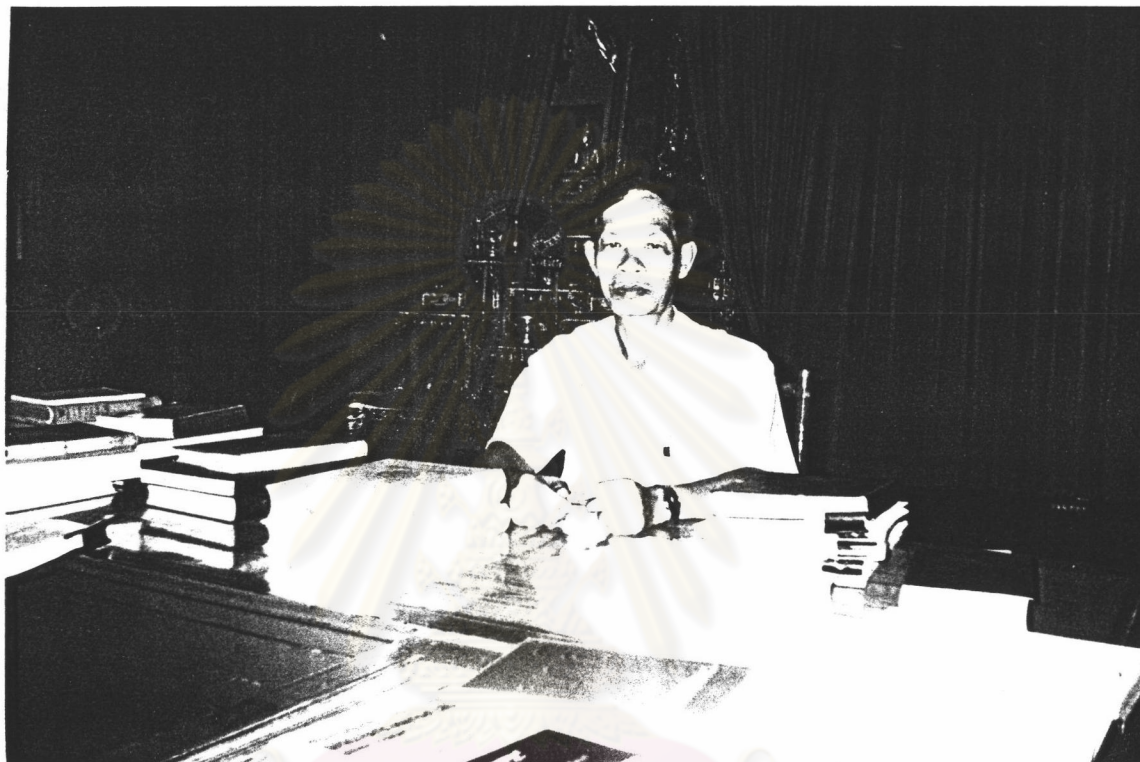

นายวัลย์ ทงมี
อธิบดีกรมการศาสนา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
แม่ชี กฤษณา รักษาโฉม
วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ แสง อุดมศรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายเพชร แซ่อู่ย

พนักงานเก็บค่าจอดรถ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยุโทรคมนาคม
นายสมบูรณ์ อินทร์หาญ
ศิษย์วัด
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบทางกายภาพของวัดและกิจกรรมของวัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้านหน้าวัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

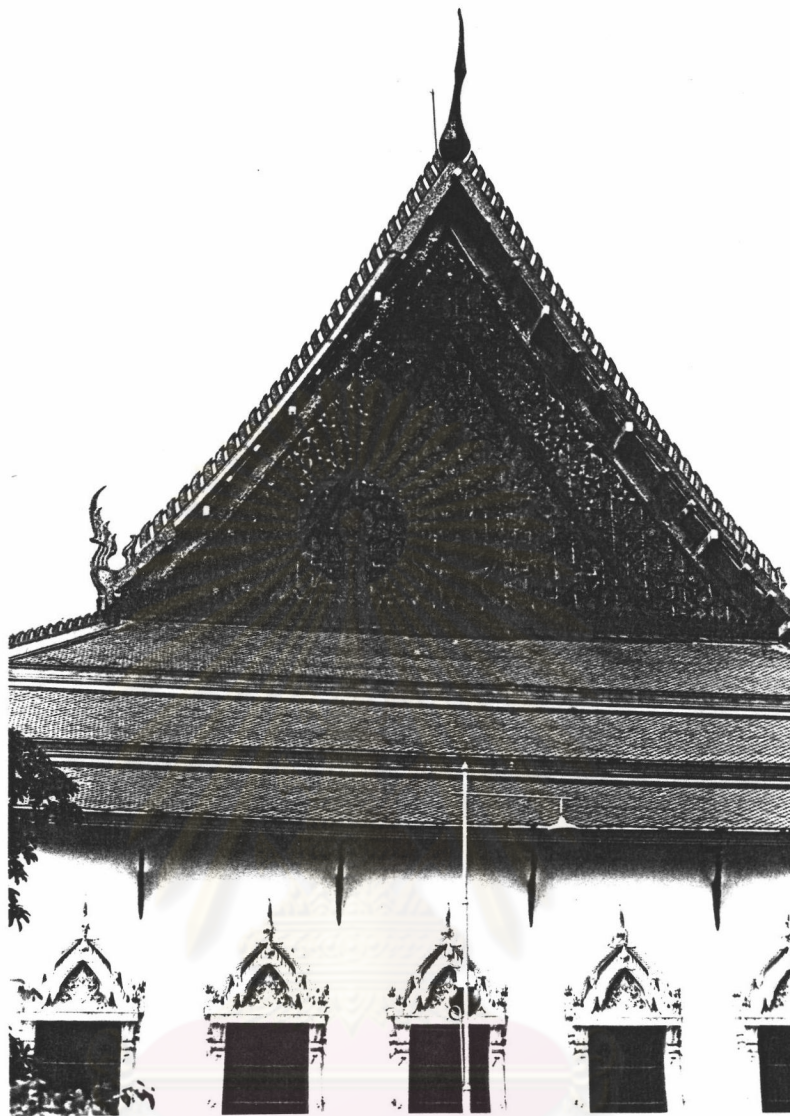
ภูมิสงฆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

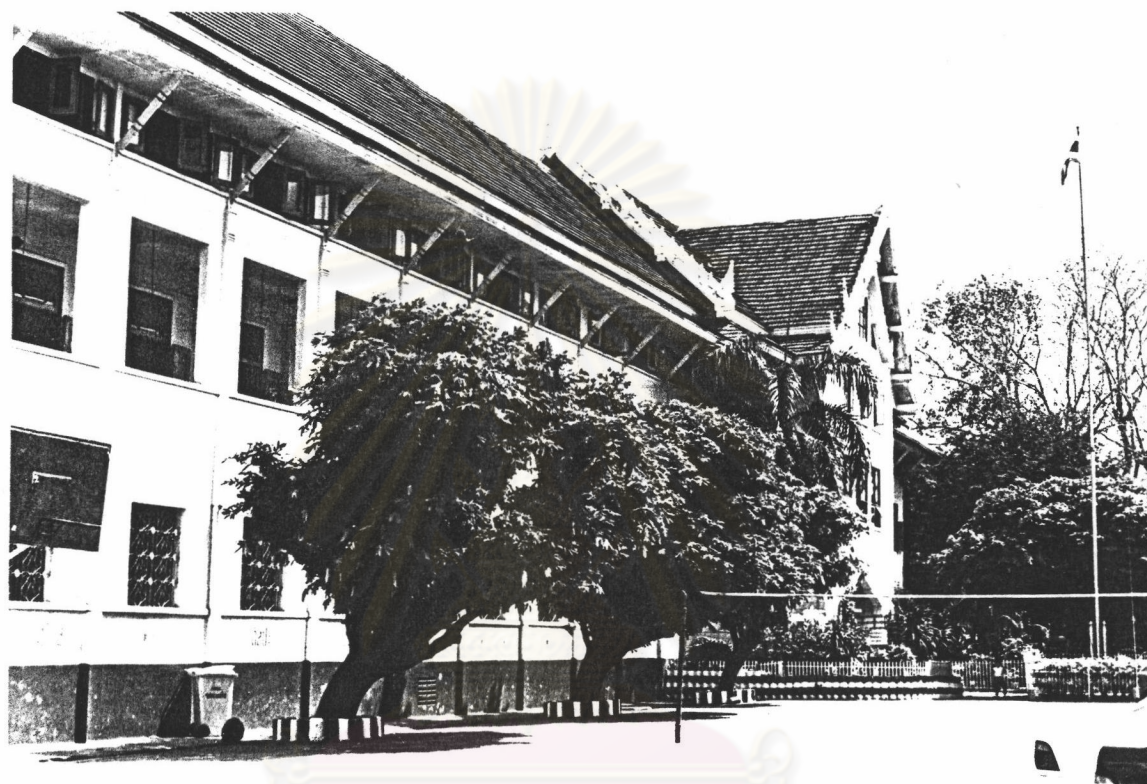
พระประธานภายในพระอุโบสถ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระวิหารหลวง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาคารโรงเรียนประถมวัดมหาธาตุ (กรุงเทพฯ)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

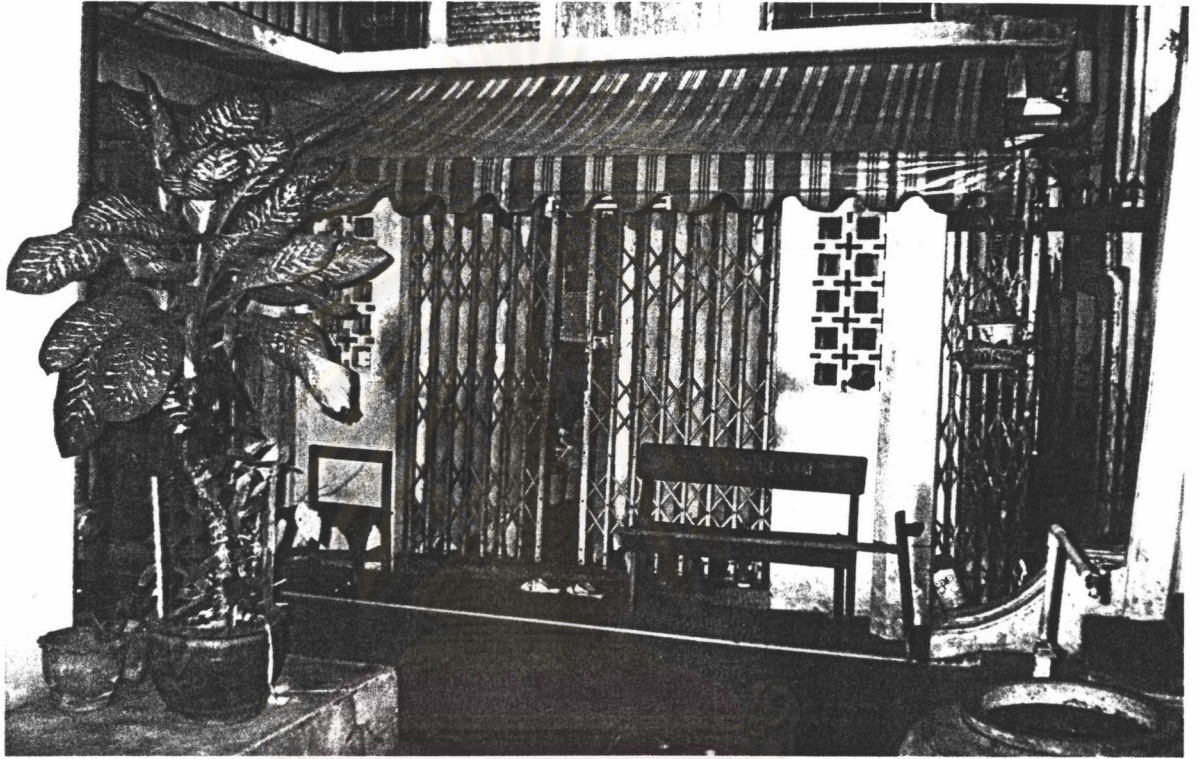
อาคารโรงเรียนพระปริยัติธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักธรรมวิจัย

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่พักคณะแม่ชี (คณะ 3)

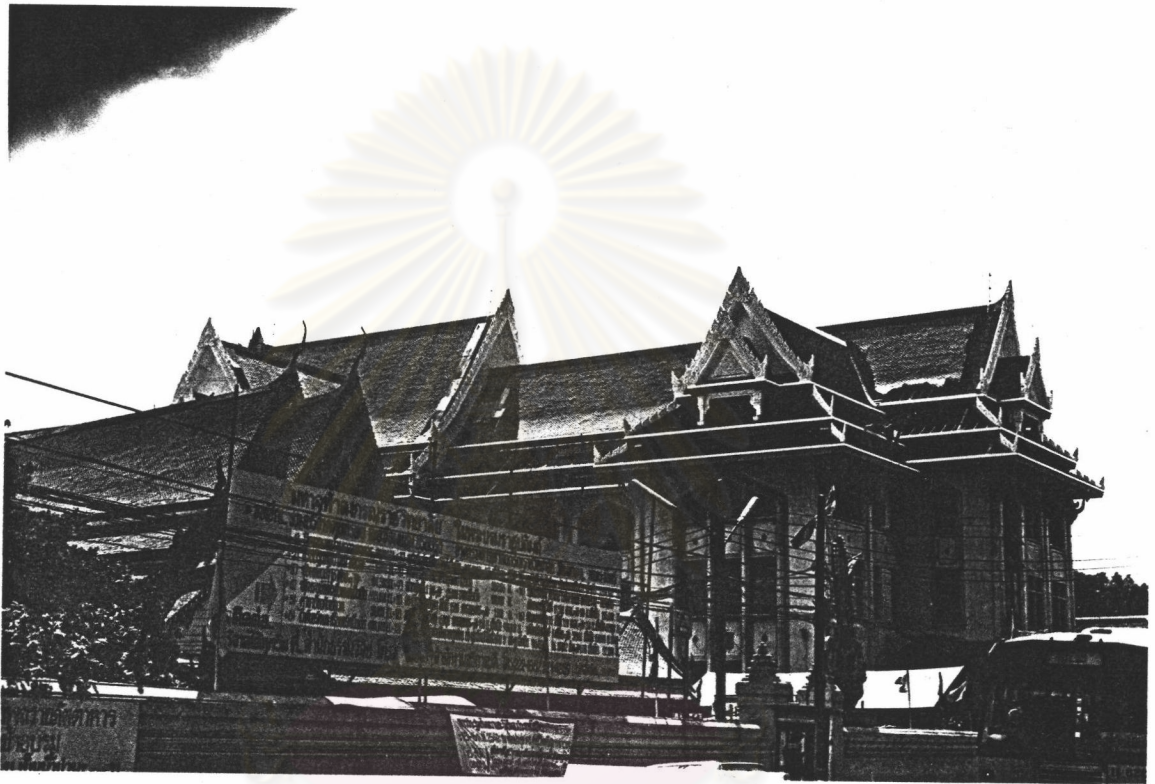
ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักหอสมุดกลาง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาคารมหาวิทยาลัยสงฆ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาคารโรงเรียนบาติเตรียมฯ (ตึกแดง)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มูลนิธิพระอภิธรรมมหาธาตุ

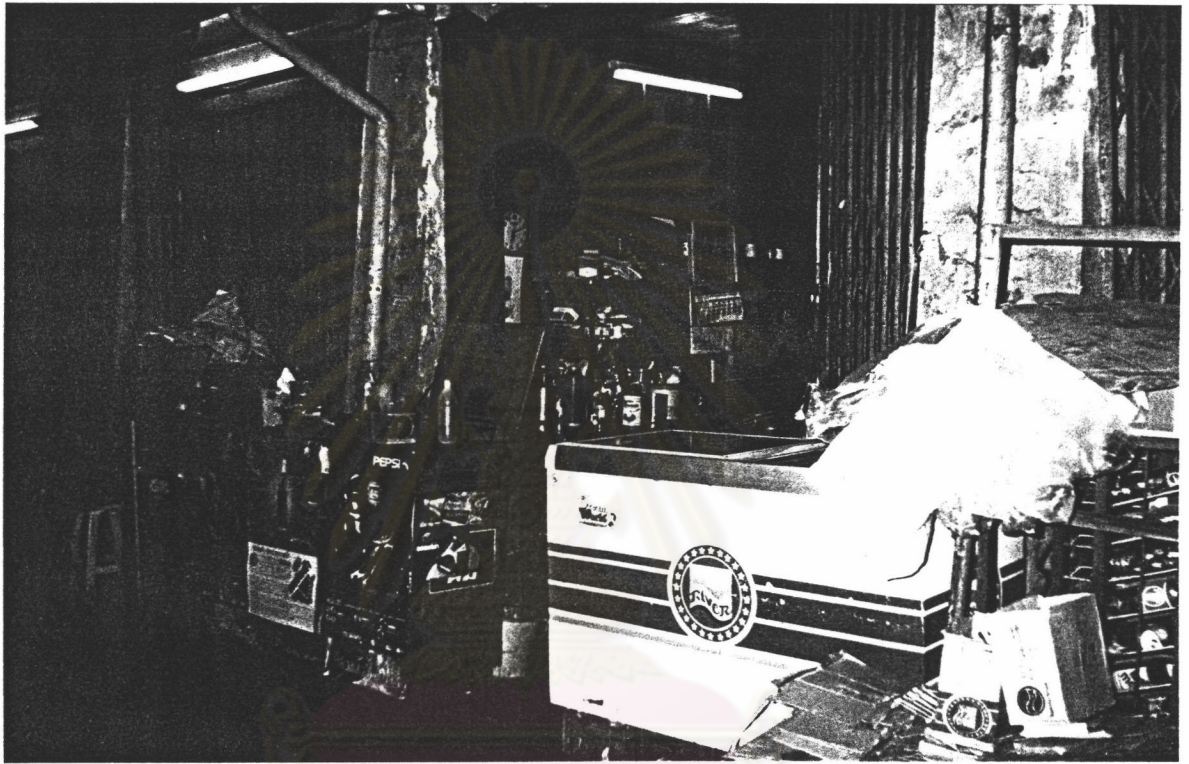
ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริเวณพระรูปกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท (ด้านสนามหลวง)

คู่มือมัณฑนบุรีวัดมหาธาตุในรัชกาลที่ 1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร้านค้าภายในวัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระพุทธรูปที่ศาลารายรอบพระอุโบสถ 4 ทิศ

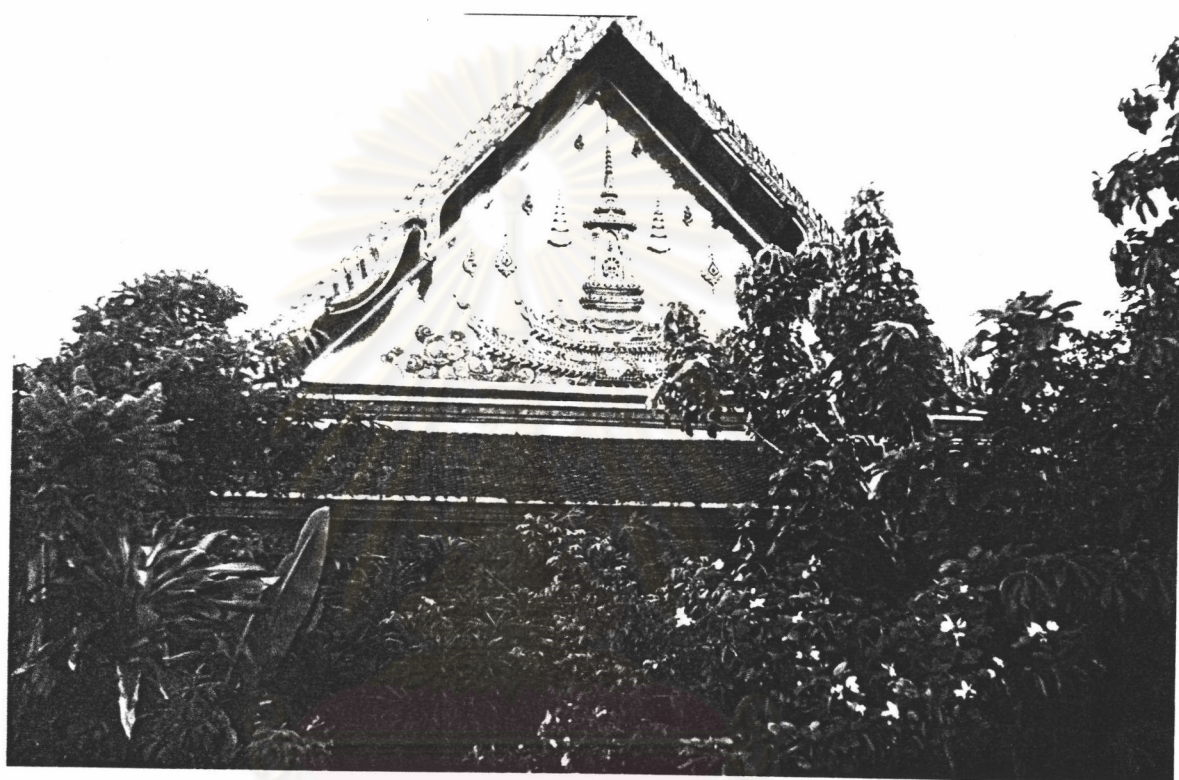
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กองกลางวิปัสสนา (คณะ 5)

ศูนย์วิทย์ทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระตำหนักสมเด็จพระเจ้า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์เยาวชนวัดมหาธาตุฯ
ศูนย์วิทยุทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระปรางค์รอบพระอุโบสถ

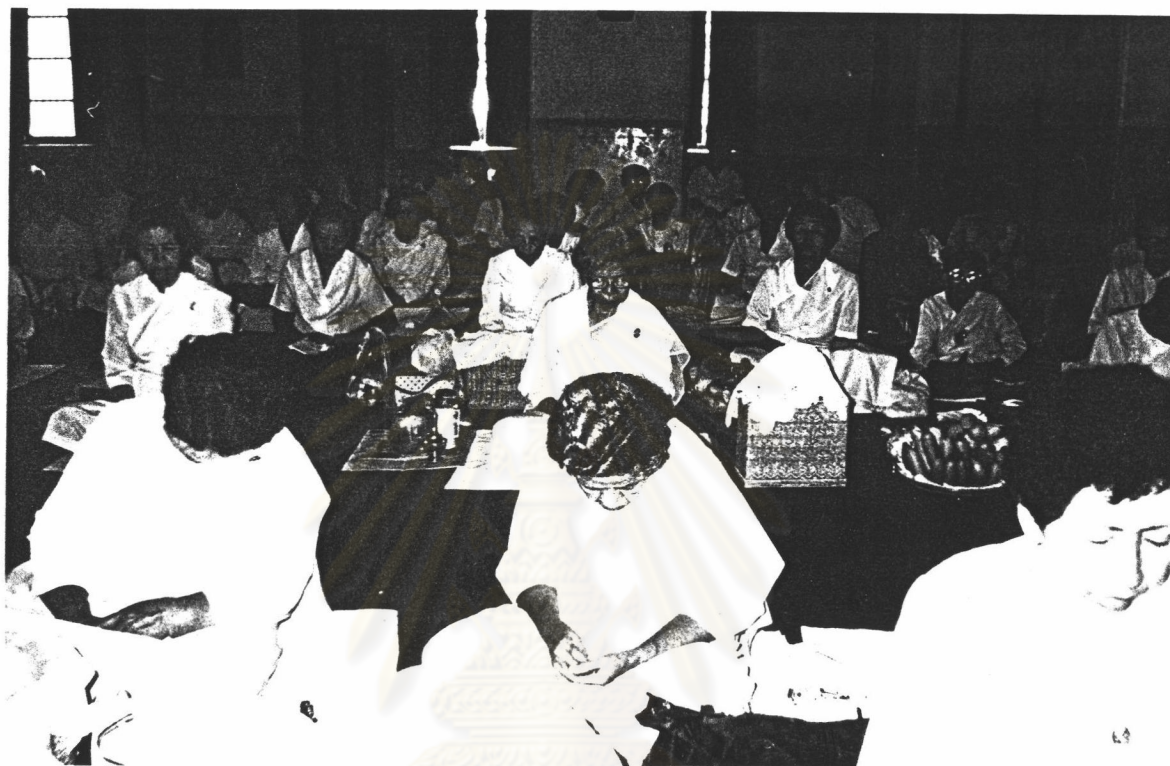
ที่จอดรถภายในวัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

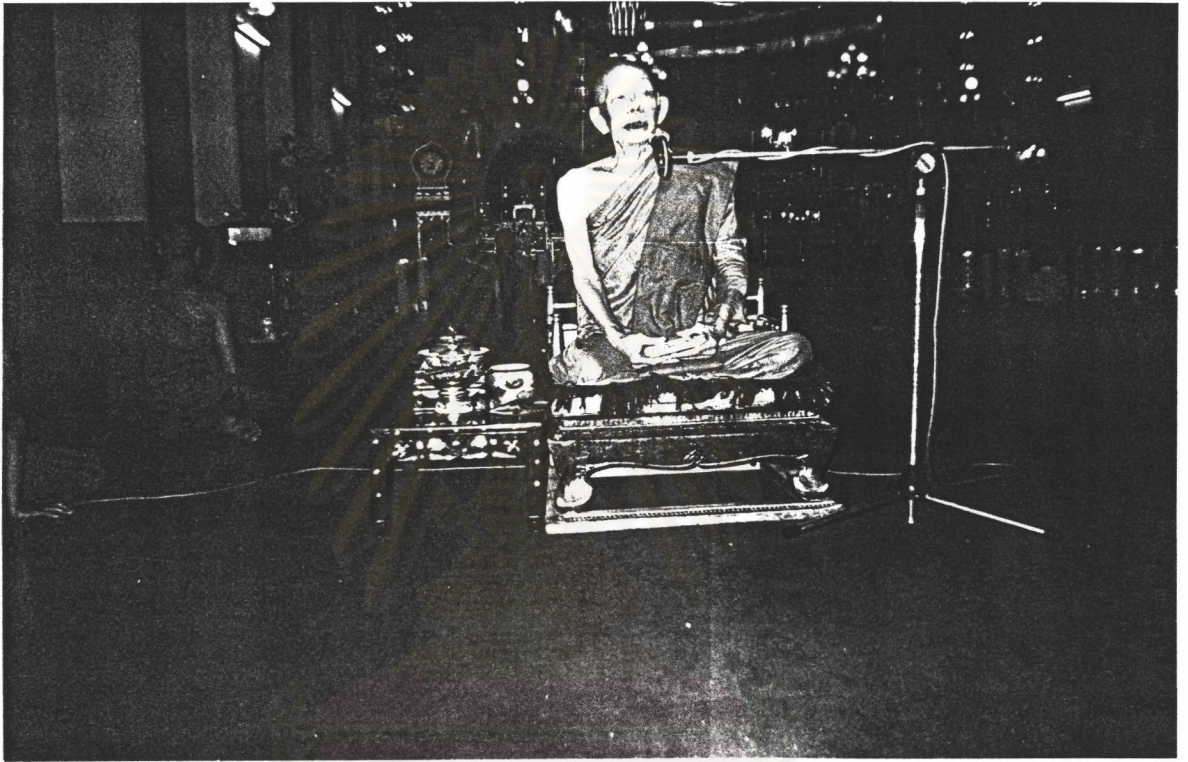
ซอยทางเดินระหว่างคณะภูมิ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมการปฏิบัติสมาธิ

ศูนย์วิทย์ทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระสงฆ์กำลังแสดงธรรม (เทศน์)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิธีถวายสังฆทานภิกษุสงฆ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

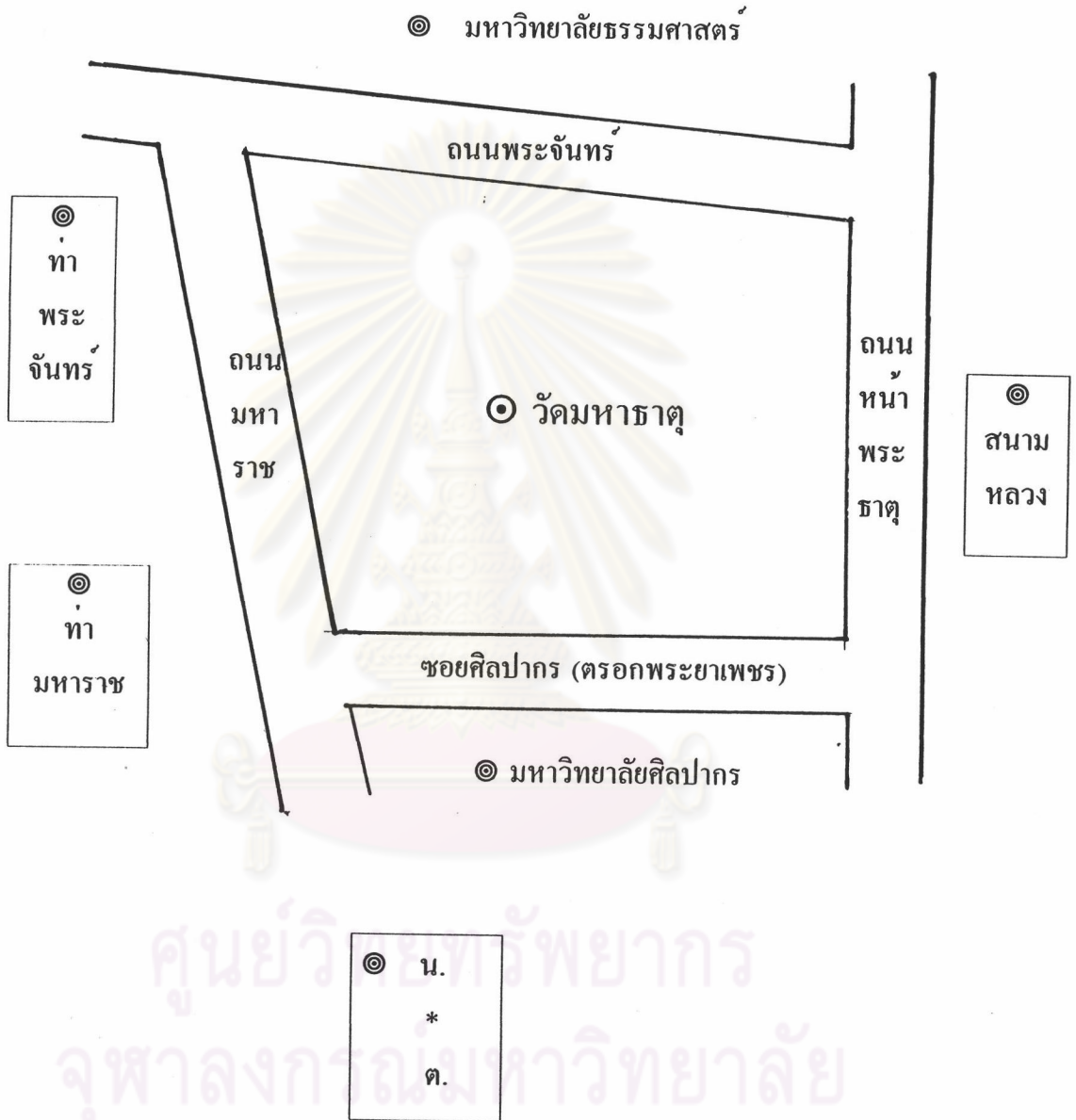

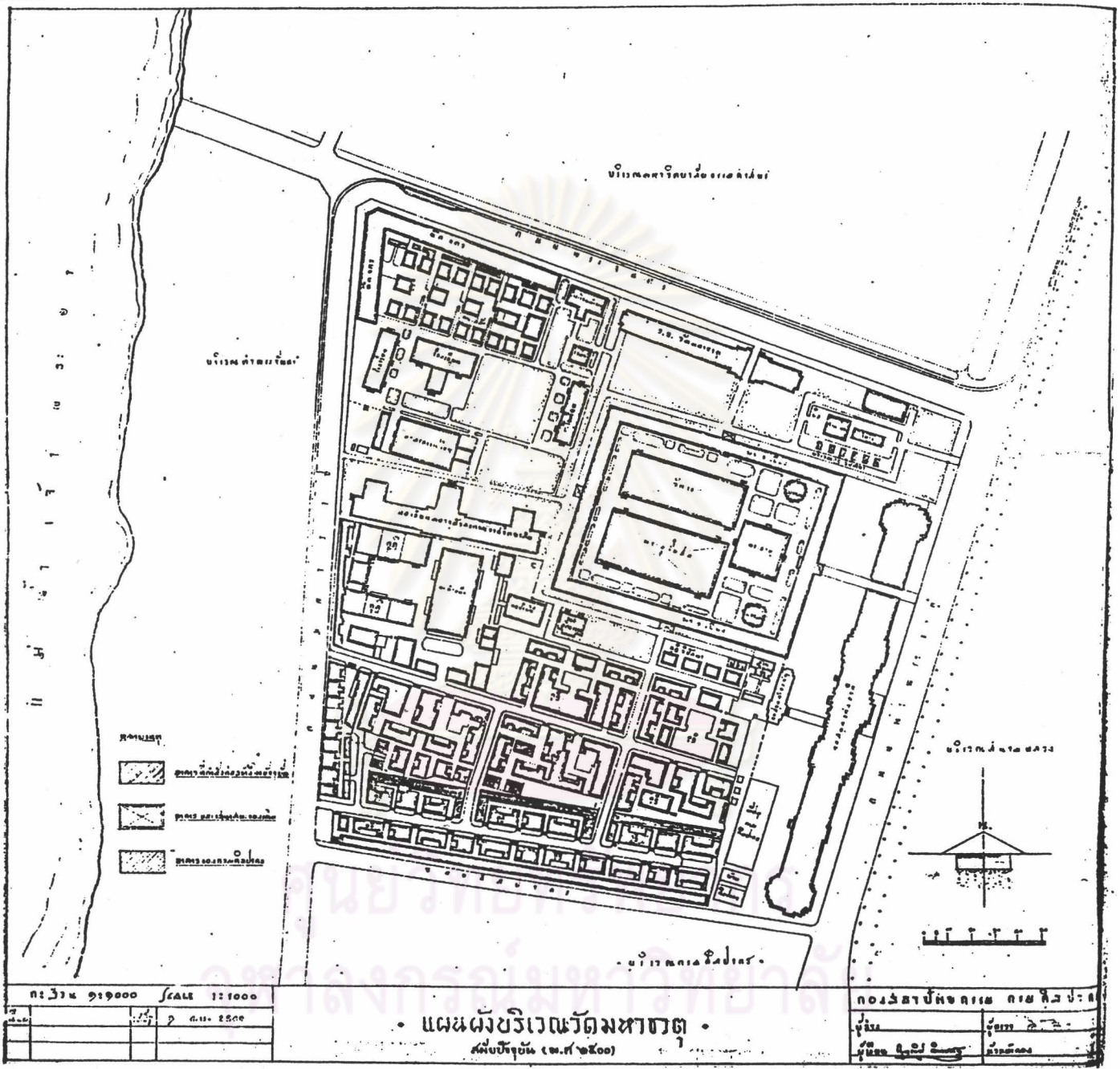
พิธีตักบาตรประจำวัน (บาตร 108)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. แผนที่ตั้งวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์

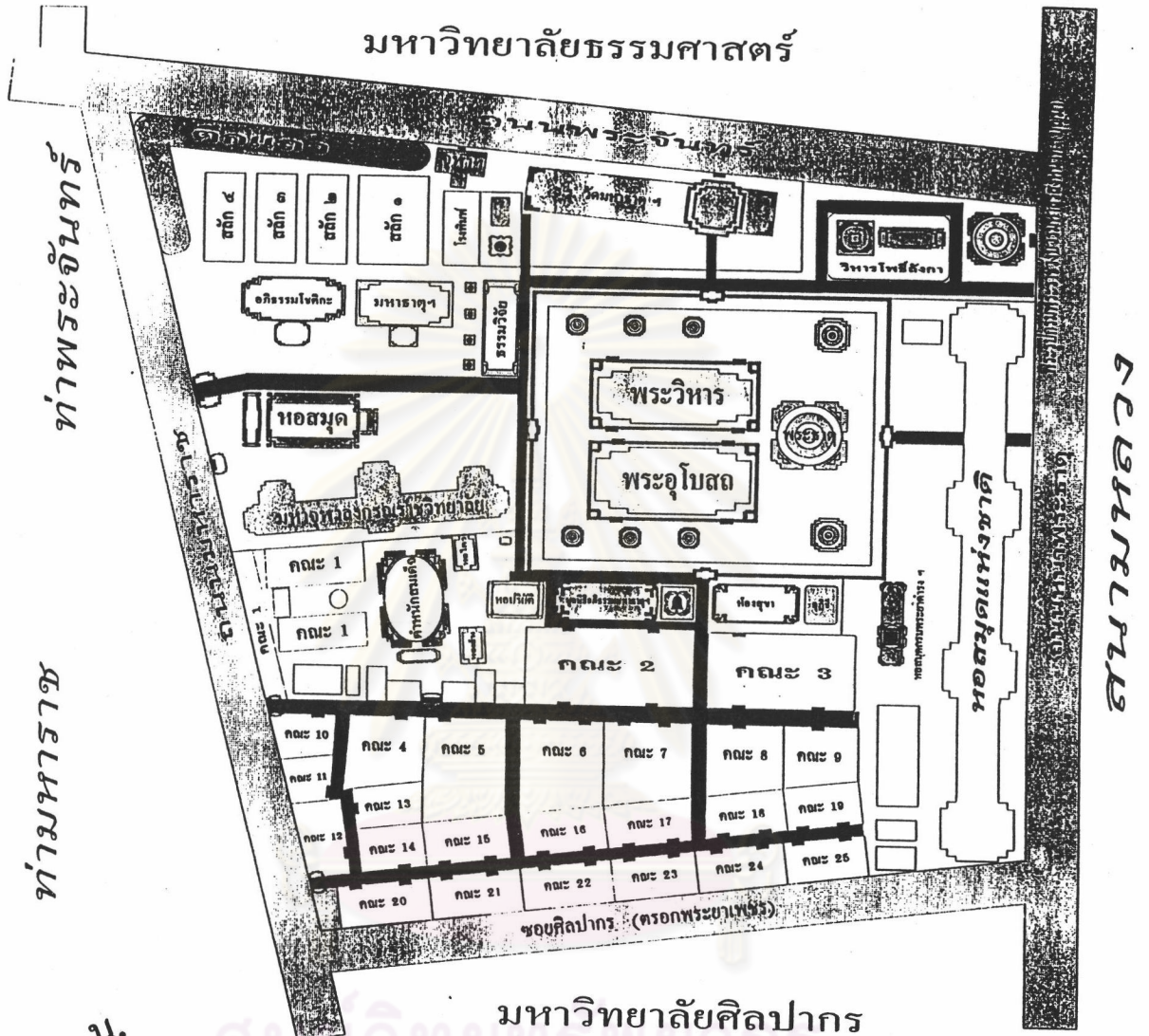
ศูนย์วิทยุวิทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก: 314 919000		SCALE 1:1000
1	2	3

• **แผนผังบริเวณมหาวิทยาลัย** •
 สมัยปฏิรูป (พ.ศ. ๒๕๐๐)

กองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร	
ผู้ร่าง	ผู้ตรวจ
ผู้แก้ไข	ผู้ควบคุม

มหาวิทยาลัยศิลปากร
 แผนผังโดยสังเขป
 วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์

ประวัติผู้เขียน

นายเสถียร วิพรมหา เกิดเมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ.2505 ณ บ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี สำเร็จการศึกษาสังคมศาสตร์บัณฑิต (สังคมวิทยา) จากสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อปีการศึกษา 2535 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตรปริญญา สังคมวิทยามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2536

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย